

ABONAMENTUL
 Pe un an . . . 24 Cor.
 Pe un jumătate . . . 12 c
 Pe o lună . . . 2 c
 Anul de Duminică
 Pe un an . . . 4 Cor.
 Pastru Românii și
 Americani . . . 10 Cor.
 Anul de zi pentru Ro-
 manii și străinătate pe
 un an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA
 Deak Ferencz-utca 20.
 INSERTIUNILE
 se primesc la administra-
 ție.
 Mulțumite publice și Loc de-
 schis costă fiecare șir 20 fil.
 Manuscrisurile nu se ina-
 polază.
 Telefon pentru oraș și
 comitat 502.

O recapitulațiune.

Nu mai încapă îndoială, că statul ungar se află în ajunul unor prefaceri, la care puternicii zilei de ieri nu s'au așteptat, care trebuiau însă să urmeze și au și fost prevăzute.

Indeosebi noi am stăruit mult asupra adevărului, că nu e cu puțință, ca maghiarii să se folosească de drepturi, de care nu se pot bucura și ceilalți concetățeni ai lor, și că li-se vor face și lor nedreptățile, pe care ei le tolerează în ceace ne privește pe noi.

Lucrurile au venit așa, cum am zis noi. Aceiași, cari ne-au nedreptățit pe noi cu aprobarea opiniei publice maghiare și cu îngăduința coroanei, le-au făcut și altora viața nesuferită, au intrat în conflict și cu Coroana și au pierdut în cele din urmă încrederea și în jos și în sus.

Îndată-ce s'a admis, că pot să fie și legi, a cărora nesocotire se iartă, n'a mai rămas nici o lege sfântă și orișicare dintre ele putea să fie călcată supt cuvânt, că așa cer marile rațiuni de stat.

De aceia am zis noi și mereu am zis, că ungurii, amăgiți de câțiva oameni de rea credință, nu mai sânt în stare să conducă ei singuri afacerile publice ale statului ungar și că actualii lor fruntași, mai curând o i mai târziu vor face peste puțință existența Ungariei în actuala ei formă.

Aici au ajuns lucrurile astăzi.

Sânt acum patru ani aproape, când s'a constituit guvernul răzimat pe coalițiune, noi am zis, că are să rămâie sterp acel

guvern și nu va fi în stare să execute programul, în virtutea căruia a luat conducerea afacerilor. O ziceam aceasta fiindcă știam, că nu e nici în guverna, nici afară de guvern nimeni, care are destulă autoritate morală, ca să poată scoate la capăt vre-un lucru cuminte. Faptele petrecute au dovedit că vedeam bine lucrurile, și azi situațiunea e în Ungaria mai grea decum era la 1906, când Coloman Széll zicea, că stăm mai rău decât după bătălia dela Mohács.

Nu numai că guvernul și coalițiunea nu mai pot să meargă înainte, dar lucrurile au ajuns de nici nu se mai poate constitui un guvern normal în Ungaria, căci fruntași vieții politice toți sunt compromiși și nici unul dintre dânșii nu are destulă trecere, ca să dea activității publice o direcțiune hotărâtă.

Cel mai puternic dintre partidele ungurești azi existente, în fruntea căruia se află Francisc Kossuth nu e în stare să conducă el singur afacerile publice în luptă cu celelalte partide. Orișicum ar fi dar constituit, un guvern kossuthist ar fi ceva trecător.

Încă mai trecător ar fi un guvern, care ar trebui să conducă afacerile în luptă cu kossuthiștii.

Ar rămâne dar să se unească mai multe, ori toate partidele ungurești, ca să dea un guvern mai puternic.

Lucrul acesta s'a făcut însă la 1906 și — »non bis in idem«.

Ori și cum am învățat lucrurile, un guvern normal nu mai e cu puțință în Ungaria, și dacă mai înainte a fost o stare, că-

reia îi ziceau »ex-lex«, în timpul celor din urmă câțiva ani a fost una, care numai constituțională nu se poate numi.

Nicăiri în lumea aceasta, nici în Europa, nici afară de Europa, nu s'a mai pomenit ca guvernul să fie constituit în virtutea unui pact încheiat între monarch și partide, nici ca un parlament să lucreze și după guvernul și a anunțat demisiunea.

În lumea întreagă viața constituțională se desfășură după anumite principii rațional stabilite și în virtutea legilor organice ale statului, iar nu după învoielii făcute pe termen scurt, pe care le nesocotește fiecare după cum îl iartă împrejurările.

O adevărată viață constituțională nu mai există în Ungaria și nici nu e cu puțință câtă vreme nu se vor fi introduse în viața publică noi elemente, cari sunt interesate, ca toate legile să fie respectate.

Deocamdată, consecvență fi ească a abuzurilor săvârșite, puterea monarhului este ea singură activă și a toate covârșitoare.

Istoria e plină de fapte înfiorătoare, care produc în noi convingerea neștrămutată, că se pierd pe sine înșiși monarchii, care fac abuz de puterea lor. În virtutea aceleiași legi sociale se pierd și clasele, ba chiar și popoarele, cari abuzează de drepturile lor.

Dela 1867 și până astăzi a abuzat mereu — nu poporul maghiar, — ci o parte din clasa cultă din Ungaria, de pozițiunea ce i-s'a creiat prin pactul dualist: s'a mântuit cu ea. — Nu mai e cu puțință, ca ea să conducă de capul ei afacerile publice, și se va adevăra în curând, că am avut drep-

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA«.

Toamnă.

*In noaptea senină și rece,
 Pe aleia grădinei deșarte
 De vânt legănat, se scutur
 Rozele moarte.*

*Subțiri, diafane petale
 În danțuri nebune și vii
 Foșnesc pe uscata potecă
 Grădinei pustii.*

*Prelung murmură ploaia; durerea
 De moarte o spun' n departe,
 Și plânge, si-i picură frunze:
 Rozele moarte.*

*Prin geamul deschis, o petală
 Pierdută îmi cade pe carte...
 O, vis, tinerețe, parfumuri:
 Rozele moarte.*

*Pe mână-mi las capul... Ah, unde-i
 Seninul vieții d'atunci?
 Ah unde-i copilul ce-aleargă
 Sburdalnic pe lunci?*

*Ah, unde-s frumoasele visuri,
 Speranța, ce inima 'mbată,
 Iluzii, credința, puterea,
 Din vremi d'altădată?*

*Dar veștede roze se scutur
 Pe aleia grădinei deșarte,
 Iluzii, credințe, pierdute-s...
 ...Și rozele-s moarte...*

R o m a.

P. Robescu.

Eminescu.

(Fragment din conferința ținută la Paris, zilele trecute).

Dacă aș fi un contemporan al lui Eminescu, n'aș îndrăzni să spun nici o vorbă, pentru preamărirea lui. Contemporanii dulcelui poet au stat foarte departe de el sufletește, l-au lăsat să flămânzească și nu i-au dat ce face i se cuvenia. De câte ori vre-unul din ei încearcă să vorbească azi, glorificând pe Eminescu, după ce abia după moarte i-s'a recunoscut rolul uriaș pe care l-a jucat în progresul cultural al neamului românesc, — nu știu de ce, mi-se pare că în loc de cuvintele de slavă, contemporanul recitează amarele versuri ale poetului:

Ori să vie pe-a ta urmă în convoiu de 'nmor-
 mântare.

Splendid ca o ironie, cu priviri nepăsătoare,
 Iar deasupra tuturor va vorbi vre un mititel, —
 Nu slăvindu-te pe tine, — laudându-se pe el!

Cei cari au avut norocul să cunoască pe Eminescu, apreciau fără îndoială suflul nou care străbătea versurile sale, dar se țineau față de el într-o rezervă bizară: abia dacă îndrăzneau să-l pună în al doilea rând după Alexandru. Pe când

bardul dela Mircești se bucura de toate binecuvântările gloriei oficiale, Eminescu ședea într-o redacție umedă, și scria, cu ochii roșii, cu creierul muncit, cu trupul țepăn, articole despre cutare intrunire a partidului, despre cutare demisie de cabinet european sau despre greva butarilor din Dealul Spirei. Scria, la un muc de luminare, dela un cap la celalalt, gazeta »Timpul«, — câtă vreme în mintea lui se deschideau largi priveliști luminoase, din cine știe ce tărâm îndepărtat. Câtă vreme corecta o informație despre sosirea în țară a cutărui deputat, în inima lui încolțeau versurile:

Te urmărește săptămâni
 Un pas făcut a lene,
 O dulce strângere de mâni
 Și-un tremurat de gene.

Cu toate acestea, Eminescu a fost muncitor. Oricât de sus ar fi fost el cu sufletul, când i se încredința câte o slujbă, muncea cu toată dragostea. Era revizor școlar, — și umbra din sat în sat, stând de vorbă cu învățătorii, îndrumându-i. Era bibliotecar: se 'ngrijea de biblioteca statului ca de a lui. Era ziarist — nevoile neamului îl pasionau și i storceau acele articole cari se citează și astăzi, ca modele de literatură politică.

Oricât ni s'ar spune, că Eminescu era predestinat nebuniei, că în orice alt mediu ar fi fost, n'ar fi făcut mai mult decât făcuse în domeniul artei sale, nu putem crede că alte condițiuni de viață n'ar fi avut influențe binefăcătoare asupra activității lui literare. Ne-ar fi dat opere mari Eminescu, dac'ar fi trăit, căci el era unul din

tate și când am zis, că Ungaria nu mai poate să fie salvată decât de un guvern, care se bucură de încrederea deplină a monarhului și ține să fie sprijinit de toate popoarele ce constituiesc regatul ungar.

Câtă vreme nu se va fi constituit un asemenea guvern criza are să fie permanentă.

Noua lege electorală a Bucovinei. În dieta Bucovinei a venit în discuție noua lege electorală, devenită necesară prin neaprobarea de către guvernul central al celei votate mai înainte.

Au vorbit pentru proiect: Halban, în numele polonilor, Wiedman, în numele creștinilor sociali, rectorul Adler, Vasilco. De asemenea: Volcinschi, în numele românilor, Bejan, în numele consistoriului greco-oriental și președintele Bleyleben.

Contra au vorbit: Skedl, Langenhan și Straucher.

După cuvântarea de încheiere a raportorului proiectului, baronul Hormuzachi, proiectul a fost adoptat, cu majoritatea necesară de două treimi.

Călătoria ministrului de externe al Serbiei. Ziarul vienez «Neue Freie Presse» publică următoarele, cu data de 16 Octomvrie:

Ministrul de externe al Serbiei, Dr. Milovan Milovanovici a sosit ieri aici, venind din Belgrad. Ministrul își face călătoria în străinătate într'un timp cu totul neobiceiuit și i-se atribuie o importanță cu totul deosebită. După cum ni-se comunică din Belgrad se zice în cercurile bine informate de acolo că misiunea ministrului are de scop în primul rând să pornească tratativele în privința primirii regelui Petru la curțile europene. Apoi Dr. Milovanovici va intra în vorbă cu consorțiile de bănci din Berlin și Paris pentru noul împrumut sârbesc. În sfârșit, Dr. Milovanovici va stăruia la Londra ca să obțină interesul și sprijinul guvernului englez la construirea căii ferate Dunărea-Adriatică.

Aceste informații ale ziarului vienez confirmă pe cele trimise nouă încă de acum vre-o săptămână de corespondentul nostru din Viena și publicate de atunci în «Tribuna».

Un cuvânt sincer. Revista juridică ungurească «Magyar Jogélet» scrie cu privire la felul cum s'a desbătut cazul de imunitate a deputatului slovac Skiciak în camera ungară următoarele: Dacă în statele parlamentare, parlamentul trebuie să fie un «Indrumător» în toate privințele, camera ungară dă într'adevăr frumoase Indrumări justiției. E cu adevărat caricatura jurisprudenței cea ce vedem în camera ungară de câte ori activitatea marelui

camere se manifestă în sfera aceasta de influență. În săptămâna aceasta s'a desbătut cazul de violare a imunității unui deputat slovac. Noi absolut nu facem parte din acela, cari doresc ca imunitatea deputaților să treacă drept un privilegiu pentru crime și volnicșii, dar e totuși revoltător chipul cum s'a desbătut cazul acesta.

O singură vorbă nu s'a spus pentru a lămuri că oare din punctul de vedere al dreptului comis s'a violare ori ba, ci toți au vorbit numai din punctul de vedere că «așa i-a trebuit slovacului să pățească» ori ba. Zadarnic a invocat Dezider Nagy conștiința de jurist și a inferat ca primejdloasă rezolvirea unei chestiuni de drept din punctul acesta de privire: n'a folosit nimic: camera a hotărât călăuzită de simpatii și antipatii, și nici n'a tănuțit acest lucru, ca și când el ar fi cel mai natural lucru din lume. Minunată ar mai fi și justiția, care ar aduce judecări după pilda dată de domniile legislatori.

Șaguna și Curtea imperială.

(Iulie 1846 pînă la Septemvrie 1849).

De Eugen Brote.

VI.

Șaguna și constituția politică națională a românilor.

Evenimentele se precipitează acum. Jellacici în fruntea armatei sale intră în Ungaria, împăratul refuză sancțiunea hotărîrilor dietei ungare, românii se întrunesc din nou la Blaj și cer desfacerea uniunii, archiducele Ștefan demisionează, generalul Lamberg e uclis, un manifest al împăratului se îndreaptă în termeni aspri și hotărîți contra maghiarilor. Curtea imperială se refugiază la Omlütz — toate aceste se petrec în cele vr'o câteva zile dela 11 Septemvrie pînă la 7 Octomvrie. Acum nici Puchner nu mai putea să steie în rezervă. Mai hotărît și mai energic decât dânsul era colonelul Urban, care în fruntea regimentelor grănicerilor români denegase de mai înainte guvernului unguresc ascultarea. La 18 Octomvrie se proclamă în sfârșit și Puchner ca guvernor civil și militar al Transilvaniei. În situațiunea aceasta el era avizat și mai mult la ajutorul poporului român credincios împăratului. Gloatele

românești strânse în jurul steagului împărătesc erau trupe cu cari ofițerii statului major făceau calcule serioase. Grijiile întemeiate ale lui Puchner nu erau însă înlăturate nici prin concursul legiunilor române. El știa, că *șarul Nicolae* era hotărît să dea ajutor împăratului în toate împrejurările. Corpurile de armată rusești erau la frontiera Transilvaniei și Puchner ar fi scăpat din situațiunea sa militărească grea, dacă regimentele rusești ar fi trecut frontiera. *Principele Windischgrätz* stăruia și el ca să fie reclamat ajutorul ruseșc cu o oră mai îngrabă, dar principele *Schwarzenberg* tot mai stăruia în credința, că va succeda a restabili ordinea și fără ruși.

În strămtorirea sa Puchner și-a vărsat inima înaintea lui Șaguna, amândoi au discutat și conferit asupra măsurilor ce trebuiesc luate. La aceste zile mai ales se referă cuvintele din o scrisoare a lui Șaguna adresată baronului Puchner: «Adeoseori avusem onoarea a discuta cu Excelența Voastră afaceri importante ale statului și a schimba păreri despre situațiunea nouă și despre monarchia unitară». Puchner cerea înainte de toate soldați. Șaguna să-l ajute la formarea unei garde naționale de 15 mil oameni și la distribuirea de 50.000 puști pentru gloatele române. Românii să de e concursul la constituirea noului guvern transilvan, la instituirea de comisuni urbariale și pentru despăgubiri. Puchner mai insista ca românii în alianță cu sașii să intervină deadreptul pe lângă *generalul Lüders*, comandantul armatei rusești în principatele române, și să ceară scut pentru națiunile lor contra rebelilor. Puchner credea probabil că prin acest mijloc va determina pe principele *Schwarzenberg* a se hotărî mai în grabă. Șaguna ajunsese acum în pozițiunea a cere și el pentru poporul, pe care îl reprezenta, nouă concesiuni. Punctele programului național dela Blaj, chiar realizate fiind, aveau nevoie de o garanție. Numai prin o *constituție națională*, așa precum croații, sârbii și sașii își garantase drepturile lor politice, puteau să și asigureze și românii drepturile lor câștigate. Unirea Transilvaniei cu Ungaria făcută în pripă de aristocrația maghiară și peste capetele românilor, trebuia desființată și toți românii din întreaga monarchie să fie uniți într'un corp național cu un cap ales de el și confirmat de împăratul.

Puchner și Șaguna a convenit ca o adunare de notabili români, la care și guvernul va avea reprezentanții săi, să precizeze aceasta înțelegere, o nouă deputațiune să fie trimisă la tînărul împărat, care într'acea se urcase pe tron, și Puchner se dele tot sprijinul petițiunii, ce românii vor prezenta împăratului.

Adunarea proiectată, convocată de Șaguna la Sibiu, s'a ținut la 16/28 Decemvrie și a decurs

aceia cari își iau meseria în serios. Am putea spune că Eminescu e cel dintâiu poet român care nu face dilettantism. Avea o dragoste de cea ce lucra, o sinceritate care ar părea naivă comercianților literari de azi. În viața sa, preocupările intelectuale aveau întâietatea.

Viață mai neregulată ca Eminescu nu cred să mai fi dus mulți boemi. Îl desinteresa faptul că dunga pantalonilor nu e destul de impecabilă, că n'a fost destul de gentil cu cutare doamnă, că n'a dormit două nopți, că n'a mâncat de trei zile ori că și a cheltuit într'o noapte, leașa pe patru luni. Grija lui cea mare era ca nu cumva cutare vers să fie rău făcut, ca nu cumva cutare articol să nu fie expresia justă a simțămintelor sale.

Nota dominantă a lui Eminescu — e faptul, că el e cel dintâi dintre poeții noștri, care a avut o educație intelectuală care nu e franceză, un suflu german trece peste poeziile lui Eminescu. El vine după o îndelungată perioadă de cultură greco-slavonă și mai ales, franceză. Incepând cu *Helade-Rădulescu*, continuând cu marele *Grigore Alexandrescu* și sfârșind cu *Vasile Alexandri*, toți poeții, mai mari sau mai mărunți, își luau izvoarele directe de inspirație, din literatura franceză.

Lirici dulcegi ca *Lamartine* și alții, dominează poezia premergătoare lui Eminescu. În versurile barzilor naționali, șoptesc același trubaduri înamorați de o floare, aceiași cântăreți pe care un sărutat îi face mai fericiți ca nemurirea. «Amoarea» «*Angeli radioși*», cu «*chevelure blonde*», ochi asemănați cu stelele, lumina de soare și diframbele hugoliane stăpănesc poezia română, până la

Eminescu. *Grigore Alexandrescu* citește pe *Casimir Delavigne* și scrie «*Căinele soldatului*»; el împrumută lui *Lamartine* ritmurile sale elegiace.

Cu *Eminescu*, începe o eră nouă. Versul român nu mai are muzicalitatea aceea ieftină, clădită din cuvinte sunătoare și din rime foarte ușoare. Nouri întunecoși se adună la orizont și prevestiri îndepărtate de furtună plutesc în văzduh. Se împart pe cerul senin negurile sombre, cari vin cu o muzică profundă, neînțeleasă plină de mister. Rimele au ecouri noi.

Poetul nu mai cântă pe *Rodica* de operetă, care scoate apă dela fântână, ci geme:

Dela Nistru pân' la Tisa
Tot românul plînsu-mi s'a
Că nu mai poate străbate
De-atâta străinătate!

Poeziile lui de dragoste nu sânt suspinele trecătoare ale unui bard neîubit — ci sughituri de plîns cari vin din fundul inimei și zguduie adânc. Strofele sânt blocuri de marmoră, puse una peste alta neclintite. Nici un vânt nu le poate doborî. Meșterul care le-a pus acolo s'a trudit mult până să le găsească locul, după ce săpase adânc, ca să le scoată.

La *Eminescu*, mai mult ca la orice alt poet de pân' atunci, toate versurile par ieșite dintr'o nevoie sufletească, dintr'o îndelungă frământare lăuntrică.

Precum spuneam, opera poetică a lui *Eminescu* se resimte de o influență puternică germană. Toată lumea știe cu câtă patimă citea dânsul pe *Schoppen-*

hauer. Ideile pesimistului filozof german el le transpune în versuri.

În strofele sale de seninătate, *Eminescu* se asemănă mult cu marele *Goethe*. Poeziile sale lirice, pline uneori de o melancolie adâncă, dureroasă, alteori de o ușoară notă satirică, — amintesc pe *Heine*, iar în majoritatea operei sale domnește cea tristă și sombră, întunecată, proprie lui *Lenau*.

Era firesc, ca *Eminescu* să urmeze calea trasă de mari poeți germani. El și-a făcut studiile liceale în *Cernăuți*, unde a început să citească nemțește. Câtva timp, rățăcește prin *Ardeal* cu o trupă de actori. Duce cu sine volumele lui *Goethe* și *Schiller*.

Trece apoi în *Viena*, — acest centru de cultură germană și apoi, la *Berlin*.

Influența romanticilor germani se resimte și mai mult în povestirile în proză ale lui *Eminescu*. Basmele cu barbă albastră, legendele *Rinului*, poveștile lui *Hofman* și literatura *wagneriană* îi împresionează adânc fantezia și lasă urme în creațiunile sale nuvelistice.

Cine știe... Dacă *Eminescu* ar fi avut o cultură franceză, ar fi avut versul mai ușor, s'ar fi îndepărtat multele obscurități, cari îi întuneacă parte din operă. Dar chiar și așa el rămâne cel mai bun meșteșugar al formei, mănuiorul cel mai isteț al limbii, poetul cel mai evocator din câți am avut până azi.

V. Eftimiu.

conform programului Au azistat vre-o 400 români; din partea guvernului au fost de față generalul Pfersmann, secretarul Glantz și v.-colonelul Clima. Cu procura națiunii române, întărită de generalul Puchner, Șaguna pleacă îndată după aduna e în tolu iernii grele prin strămoșia Turnu-roșu la București pentru a se descărca de misiunea către generalul Lüders, care firește nu poate promite altceva decât, că îndată ce va primi ordinele țării va veni în Transilvania. După sărbătorile Crăciunului Șaguna se pornește din București prin Bucovina la Viena, de astădată cu speranțe neasămănat mai mari ca în vara trecută. În cerculariul său către clerul și poporul din Ardeal, datat din București (9 Ianuarie st. n.) Șaguna spune cu multă încredere: »mă duc la tatăl meu, care este și tatăl vostru, la împăratul meu, care este și împăratul vostru». »Cu noi este Dumnezeu, care nu ne va lăsa în vecl, pentru că ascultăm de împăratul nostru». »Virtute și puțină răbdare trebuie să mai avem și toate se vor întoarce spre binele împăratului nostru și prin urmare și spre al nostru». La Cernăuți se oprește vr'o câteva zile la familia Hurmuzachi, unde va fi primit multe impulsii și prețioase informații cu privire la misiunea sa din Viena. La 4 Februarie sosește la Olmütz și a doua zi este și primit de împăratul Francisc Iosif. Este prima întâlnire între acești doi mari bărbați, cari în decursul vremurilor agitate au avut adeseori ocazie de a se vedea în ceasuri de bucurie și de întristare.

Prima impresie ce a făcut Șaguna ca personalitate asupra tânărului domnitor a fost favorabilă, căci li adresează cuvinte grațioase, îl distinge cu o invitație la masa imperială și în decurs de două săptămâni li acordă trei audiențe. Dela Olmütz Șaguna se duce la Praga pentru a prezenta omagiile sale fostului împărat și mai ales arhiducesei Sofie și soțului ei, părinții împăratului. Împăratul ținea cu filiașcă dragoste la mama sa, care li era acum o sfătuitoare înțeleaptă și o protectoare neprețuită în toate afacerile de stat atât de complicate și dificile. Arhiducesa nu putea avea simpatii pentru un episcop acatolic, dar Șaguna era susținătorul curajos al cauzei împărăteșii la hotarele extreme ale imperiului și mult apreciat de reprezentantul din Sibiu al împăratului. Aceasta însușire paraliză și acoperea pe cealaltă și deschidea episcopului român ortodox ușile și inimile Burgului imperial. În audiența ce arhiducesa a acordat lui Șaguna nu-i va fi succes acestuia a fixa îndosebi atențiunea mamei împăratului asupra cauzei românești, care era pentru timpurile de atunci și pentru ocărmuitorii statului o chestiune de o importanță mai secundară. Cu toate aceste curajul și speranțele lui Șaguna creșteau prin semnele de grație ce primise atât la Olmütz cât și la Praga cu ocaziunea audiențelor sale.

În scrisorile ce trimite la Sibiu el dă de repetite ori expresiune bunelor sale speranțe ce nu trește. În răspunsul dat deputațiunii române (25 Februarie) însuși împăratul folosește expresiunea până aci neuzitată de »națiunea română», li dă epitetul de »curajoasă», recunoaște »cu mulțumire jertfele grele ce ea a adus pentru tron și imperiu» și promite a dispune ca petițiunea prezentată să fie luată în considerațiune.

Și miniștri, pe cari pe toți Șaguna a căutat să-i vadă, a arătat o atitudine binevoitoare românilor. Cea mai mare influență asupra afacerilor statului aveau, afară de arhiducesa Sofia, principele Windischgrätz, comandantul armatei din Ungaria și cumnatul său principele Felix Schwarzenberg, capul guvernului austriac, amândoi aristocrați mândri, cari bizuiau unul în bacionete, celalt în armata de funcționari bine disciplinați.

La dorințele popoarelor urechea lor se apleca numai în vremuri de primejdii; altcum erau totdeauna conduși de principiul, că prima datorință a poporului este de a ji ascultător. Pe lângă acești autocrați era contele Stadion, ministrul de interne și Alexandru Bach, burghezul, care deținea portofoliul justiției. Amândoi erau destinați a indulgi prin picături de liberalism absolutismul deghizat al principelui Schwarzenberg. Stadion, aristocrat și conservator și el, era un cap luminat și amic al constituționalismului. Bach, mi-

nistrul de baricade, a ieșit din mijlocul mișcărilor revoluționare, profesă ideii liberale, dar avea darul a se alipi nu numai împrejurărilor, ci și ideilor opuse ale altora, dacă aceștia erau mai puternici decât dânsul. Printre acești bărbați ai stăpânirii avea Șaguna să-și caute un drum cu petițiunea românilor și să obosească a-i încălzi pentru cererile lor.

Școala românească.

Câte modalități ni se oferă pentru susținerea școalelor.

Sistemul administrativ nepotrivit pentru vremile de azi.

Concluzii.

VI.

Din cele premerse, ne-am putut convinge, că fiind vorba de susținerea școlii confesionale, suntem avizați în mod absolut la puterile credincioșilor noștri, pe cari însă nu este nici îngăduit, nici consult, să-i exploatăm supt firma frumos sunătoare a școlii confesionale, ca nu cumva să facem prin aceasta — de voie ori din sinamăgire — hatărul statului: maghiarizarea noastră prin mijloacele servite de noi înșine.

O alta modalitate însă, de a ne mântui școala, ar fi: dacă am avea fonduri cu o menire specială. Le avem ori ba? Nu le avem. Adevărat că se lucră pentru înființarea atăror fonduri și la Sibiu și la Arad.

Intrebarea însă este: Deoarece legea intră în plină vigoare la 1910 și fiindcă atunci ar trebui să avem deja constituite și inactivate fondurile acelea, — se va putea face aceasta până atunci? Pentru că, dacă nu, nu am scăpat din calea legii, care zice că până la 30 Sept. 1910 confesiunile ori să fi asigurate dela sine întregirile de lipsă ori să le fi cerut dela stat. Alt »ori» nu există, decât închiderea școalelor.

Și, pe de alta parte, se mai ivește o întrebare: Punem cazul că s'ar constitui fondurile acelea până la 1910, — oare vor atinge ele capitalul de lipsă pentru ca dela 10 Sept. 1910 încolo să se poată acorda din venite ajutoare în tot locul unde va fi de trebuință? Pentru că, la din contră, stăm în fața altei primejdii: de a ne perde, în favorul altei confesiuni, pe credincioșii cari s'ar simți preterați prin faptul că n'am avea din ce-i ajutoara la susținerea școalelor lor.

Dar măritul congres să nu piardă din vedere nici munca istovitoare a organelor bisericesti, produsă de noua lege. În toate trei sinoadele eparchiale din mitropolie s'au auzit plângeri pe tema aceasta. Mai ales protopopii, cari sunt organele autorităților centrale, sunt prea din cale afară angajați, până într'atâta, că nu pot satisface îndatoririlor. Spună-o și dânsii congresului! — Vor putea, oare, conzistorele să consume prisosul de muncă, pe care nu-l pot atâtea organe subalterne??

Dar și pela conzistore s'au sporit lucrurile. Așa auzim zilnic prin sinoade și la conveniri private.

Sistemul administrativ nepotrivit pentru vremile de azi.

Dealtcum și sistemul nostru administrativ e foarte defectuos. Așa se zice și nu fără dreptate. El nu poate corespunde, nici de altfel, exigențelor vremii. Sunt, deci, îndreptățite în parte plângerile generale pe tema, că autoritățile noastre bisericesti nu pot face rinduiala dorită de interesul vremii. Nu acuzăm persoane, ci sistemul de administrație actual. Și ne întrebăm mai departe: Ce ispravă de samă va putea face acest sistem mai târziu, când lucrul se va spori și situația școlii românești, dela 1910 înainte, se va complica?

Sistemul actual de administrație ar trebui exase prefăcut în vederea situației ce ne așteaptă, pentru că, în locul acelor încriminări, uneori juste, dar totdeauna odioase, ce zilnic se repe-

tesc în publicistică la adresă acestei administrații, să răsară roade bogate și trainice.

Un sistem defectuos, pus alături de sporirea peste măsură a lucrului și alături de lipsa personalului de muncă; pus, apoi, alături și de împrejurarea că suntem biserică săracă, care nu are ceea ce lipsă pentru sporirea personalului de muncă nici măcar în conzistore, cu atât mai puțin în afară, pe la protopopii, — ne va spune de sine, că am face lucrul cel mai nerațional, dacă nu ne-am gândi și la aceste scaderi atunci, când stăm în fața mizeriilor create de articolul de lege XXVII din 1907. De aceea să nu se piardă din vedere, că, îngreunând și mai mult administrațiile centrale, le expunem primejdii de a nu putea consuma tot lucrul și de a se — îneca.

Acelaș sfârșit îl va ajunge și administrația dela periferii, prin protopopii, cari, la rindul lor, nu au numai atribuțiile de inspectori școlari tractuali.

Unde rămâne însă menirea cea mai delicată a administrației noastre bisericesti, adică nu numai de a săvârși »agendele» ce li-se servesc din afară, ci mai ales de a servi, din centru, îndemnurile de lipsă pentru a fixa idealuri și a-le urmări spre a-le intrupa?!

Legea școlară atinsă, prin multele sale mizerii, și lucru cel dă și-l va da, va împedea cu desăvârșire o îndrumare a administrației noastre centrale și provinciale; să grijască deci, măritul congres, ca nu cumva lăcomia, de a susține cât mai mult școalele, să ne mănșe capul.

Statului li este ușor: are trebuință de ceva? are și banul! Având banul, are și oamenii. Noi însă nu ne putem măsura cu statul.

Statul are atâția și atâția inspectori de școale, în fiecare comitat câte unul.

Noi n'avem sistemizat acest post, în felul acesta specific, nici într'o eparchie a mitropoliei. Statul însă are, pe lângă fiecare inspector, câte un supt inspector, concepști, învățători din serviciu activ, puși la dispoziția inspectorului în cancelarie, dacă cere trebuința. Mai sânt apoi vizitatorii școlari, sistemizați, pare mi-se în 1879, dar puși în acțiune d'abea acum, când trebuința a fost mai înțefitoare. Dar noi ce avem??? Avem pe la conzistore câte un referent școlar înglodat în acte până în gât. Așa, că de o inspecție și de o îndrumare din centru, a învățământului, nu poate fi nici vorba, ori cât de folositoare ar fi! Dacă știm deci ce avem, dar mai ales că ce nu avem și ne trebuie, să ne măsurăm, potrivit puterilor noastre, și pofta după școală confesională în viitor, pentru că fără personal de lucru — la birou și la inspecțiune, în centrele administrative bisericesti și la protopresbiterate, deopotrivă — nu putem susține cauza școlii românești.

»Agendele» de »birou» ale birocratizatei noastre administrații trec, deja azi, binișor peste a treia parte din totalul ce intră la Conzistore și protopopii. Iar pe de altă parte, colo jos, de unde ar trebui să înceapă adevărata menajare a intereselor școlii românești prin inspecțiunea împreună cu toate binefacerile unui control sănătos și conștient, rămâne gol: protopopii d'abia pot da față odată, mult de două ori la an, cu dascălul în școală. Astfel tot ce ar putea edifica o astfel de inspecțiune confesională, surpă la sigur inspectori și vizitatorii de școale, cari »inspecționează» dela 1907 încoace, chiar de mai multe ori la an, cu unu zel demn de cele mai sfinte și drepte cauze.

Până aci am arătat ranele, pe cari le-a produs deja și pe cari le va produce legea XXVII/1907, în corpul școlii românești. Am pus degetul pe aceste rane, pentru că, mortale fiind ele, — cei competenți a pecetlui soarta școlii românești să le poată cunoaște atunci, când este vorba de actul decisiv ce se va săvârși în congres.

După ce am scos la suprafață »negativele» chestiunii, ar mai fi să ne spunem cuvântul în privința pozitivului acestei întrebări de viață pentru noi, care este: să susținem, ori ba, între împrejurările arătate, cauza școlii românești rănile de moarte?

Dudás Sándor

cojocer în
Kolozsvar, strada Unio Nr. 12.

Pregătește tot felul de articoli aparținători acestei brange, în preț favorabil precum: Bitușe de călătorie, tocure pentru picioare, lânării, cojoace pentru bărbați și femei, după modele franceze și engleze, coliere, marșoane, etc. Mare depozit de covoare de lână. Cumpăr tot soiul de blănării de vânat.

Fără îndoială, sunt motive și *pro*. Maturitatea mărîtului congres, le va afla și pe acelea. Întălu de toate le vor accentua acela, cari, în închiderea școalelor noastre, vor vedea pierderea unui *drept politic* al românilor. Le vor accentua și acei membri congresuali, cari vor face apologia școalei românești pe motiv de *sentiment*. Nu mai puțin și — elementele »moderate«.

Peste acestea motive, deci, trecem, mai ales fiindcă nu ne îngăduie vremea a ne opri la ele spre a le privi, deasemenea și pe ele, prin prisma dispozițiilor legii de supt întrebare.

Am putea așa dar termina aci.

Ne permitem și un cuvânt de încheiere.

Sunt trei modalități pentru deciderea cauzei școalei noastre: a) decretarea *susținerii tuturor* școalelor de până aci, de dragul *principiului* școalei confesionale; b) decretarea *susținerii parțiale* sau numai a unor școale mai puțin primejdite, — de dragul *folosului* cultural; și c) decretarea *închiderii tuturor* școalelor, pentru a salva interesul autonomiei bisericești.

Întrebarea de căpetenie însă, cu privire la *foloasele reale* la cari trebuie să nizuiască biserica, — rămâne tot deschisă. Deschisă, pentru că: în cazul prim, congresul actual nu ne-ar duce mai departe decât unde ne-a aflat înglodăți cu școala; în cazul al doilea și în al treilea ar trebui, ca Congresul să ne arate mijloacele, prin cari să ducem — și să putem duce — nainte cultura satelor noastre, mai multe ori mai puțin rămase fără de școală românească și confesională.

Ne vine deci s'o spunem, că ori-care va fi hotărîrea Congresului, — din punctul de vedere *real* al progresului nostru cultural, aceea hotărîre va avea numai importanța doctrinară sau teoretică.

Hotărîrea aceea, oricare va fi ea, — mai încurând decât să corăspundă zilei de *azi*, va avea să fie dovadă despre maturitatea gândirii politice românești de a vedea *în viitor* și de a-și crea încă de pe acum un punct de razim pentru manifestarea — în viitor.

De aceea am zis, la început chiar, că »mîntea românească« stă în fața »probei de foc«.

Dar nu continuăm. Ne mulțumim cu articoliile de informație de până aci. Atâta ni-a fost scopul.

Nici »propunerii« nu facem, ca să nu preocupăm, ci lăsam în grija Celui de sus să povătuiască pe cărări bune »mîntea« frunțașilor întru niși în metropola bisericii noastre românești.

»Spune drept«.

Situația politică.

Un consiliu de coroană.

Evenimentul la ordinea zilei este consiliul de coroană, care se va ține în decursul zilei de mâine la Viena supt președinția împăratului. La acest consiliu sînt invitați să ia parte toți membrii cabinetului ungar.

Ziua de mâine va aduce deci lumină deplină în politica atât de încurcată a Monarhiei.

Preludiile situației dela 1906 par a se repeta și nu este eschisă posibilitatea, să intervină aceleași elemente de rezolvire, ca și pe vremea drabantilor.

Intenția împăratului.

Din toate actele sale de până acum, monarchul pare condus de cele mai pașnice intenții. M. Sa, se vede că urește ori-ce experiment anticonstituțional, dovadă dese audiențe, ce le-a acordat tuturor corifeilor unguri în scopul unei aplanări drepte a crizei.

Încăpăținarea tradițională a acestora a silit pe împăratul să mai facă o ultimă încercare, adunând în jurul său pe toți membrii guvernului coaliționist cărora să le expună punctul său de vedere.

În cazul când coaliția se va declara de acord cu dorința Suveranului, criza va lua sfîrșit și guvernul coaliției va fi din nou însărcinat cu conducerea afacerilor țării.

Dacă însă coaliția va căuta să pună din nou bețe în roate unei rezolviri pașnice, evitarea instituirii unui cabinet militar va fi imposibilă.

Ce pretinde împăratul?

În urma intervenției marelui partid creștin-social a cărui deviză față de unguri a fost și este: »*Hände weg von der Armees*«, împăratul s'a văzut necesitat să și schimbe planul în chestia conșiliilor militare. Este știut, că n'a mai lipsit mult ca suveranul să fie sedus de clica șovinistă să cedeze cerințelor ei în aceasta afacere. Pericolul era iminent dar a fost înlăturat la timp, grație splendei vorbiri din primăvara acestui an a d-lui Iuliu Maniu, vorbire, care a fost viu comentată în toate cercurile conducătoare vleneze.

Odată treziți în fața pericolului, politicienii de dîncolo de Leitha au făcut cele mai energice presiuni în jurul tronului să salveze caracterul monarhic al armatei și să ferească monarchia de primejdia la care o expune coaliția prin tendința ei, de a-și forma o armată puternică națională, ungurească. Împăratul a trebuit deci să zică: veto!

Ba a mers cu un pas mai departe și a pretins coaliției să și îndeplinească angajamentul luat prin pactul dela 1906.

Cerința aceasta ultimă va forma și obiectul consiliului de mâine.

Împăratul va cere, ca coaliția să facă reforma electorală așa după cum s'a angajat la 1906 și să conducă noile alegeri în baza acestei legi.

Aceasta e cea din urmă încercare ce va face-o împăratul pentru aplanarea crizei.

În cazul, când nu va succede Monarhului planul acesta, va urma neîndoielnic numirea unui cabinet militar, așa cum am spus în numărul nostru de ieri.

Ce va fi mâine?

Dela ținuta coaliției atîrnă deci, ca o schimbare radicală să nu ia locul situației de astăzi.

Atmosfera politicii austriace încă este foarte prielnică unei înlocuiri a cabinetului Bienerth, în urma călînării în sinul guvernului, produsă de noua lege de protecție a limbei germane în cele patru provincii austriace cu caracter curat nemțesc. Introducerea constituției în provinciile anexate cere iarăși o grabnică rezoluție, care însă din cauza crizei, ar trebui să se amâne pe multă vreme.

Iată dar și cele două provincii balcanice chemate să ceară o cât mai apropiată limpezire — a situației fie și cu ajutorul unui cabinet militar. Așa stăm cu consiliul de mâine și vom vedea întrucît presupunerile noastre se vor realiza.

Wekerle pe drum.

Consiliul de mâine a încurcat rău de tot coaliția. După cele două zile petrecute la Viena d. Wekerle a ținut mai multe conștătuiri cu corifeii coaliției, mai ales cu contele Andrassy, căruia i a descris situația în toată seriozitatea ei.

Astăzi Wekerle a plecat din nou la Viena, pentru a prepara terenul pentru consiliul de mâine.

Kossuth bolnav.

Șeful independiștilor s'a bolnăvit. În mod officios, se spune, că este o indispoziție trecătoare. În cazul unei agravări, ministrul de comerț, nu se va putea prezenta la consiliul Coroanei.

N'am putea admite, că micul fiu al marelui său tată, n'ar avea dispoziția să dea ochi cu împăratul, în urma atîtor dificultăți câte a creat cu ideile sale panungurești.

Susținem însă cu siguranță, că de voie nu se duce la Viena — de s'o duce — nefiind cătuși de puțin agreat, nici el nici planurile lui în cercurile curții.

În consiliul de mâine, desigur că nu se va încerca o aplanare a crizei cu ajutorul partidului 48-ist, ceea ce însemnează; că cu sau fără Kossuth consiliul va avea același mers.

Scrisori din Paris.

Impresii de teatru.

Comedia franceză. «La Robe Rouge» piesă în patru acte de D. Brieux.

VII.

Piesa noului academician Brieux, la Robe Rouge (Roba roșie) s'a reluat la Comedia-franceză, după ce acum nouă ani s'a creat pe scena teatrului, pe care se joacă în momentul de față ultima lucrare a d-lui Brieux, *Suzette*; despre care v'a vorbit un confrate în acest loc.

Cu ocazia acestei reluări, ne este îngăduit să ne ocupăm de teatrul d-lui Brieux, ocupându-ne de una din lucrările d-sale capitale. Acest autor, care este dublat de un om de drept și de un fost ziarist, de aproape douăzeci de ani, își propune să atace pe scenă chestiuni sociale de o importanță necontestată, transformând astfel scena într-o catedră, de pe care autorul, prin vocea personajilor sale, critică anumite defecte ale organizației sociale din țara sa. D-nul Brieux este în momentul de față în Franța reprezentantul teatrului conferință, teatrului cu tendințe, așa numitul théâtre à thèse. Intenție laudabilă pentru care nu putem decât să-l aplaudăm, dar care pusă în practică necesită dela autorul dramatic, pe lângă dorința de a reorganiza societatea, pe lângă revolta sa contra unor anumite stări de lucruri, necesită zic, și talentul dramatic, pentru a traduce într-o operă artistică intenția sa. Teza trebuie susținută de o acțiune dramatică, ea trebuie să reiasă din conflictul dramatic, pe care ca artă trebuie autorul să ni-l prezinte.

Personajii sale trebuie să trăiască, să ne dea impresia de a fi oameni vii, dar nu recitatorii unei conferințe, a cărei fiecare parte este dată în sarcina unuia din actorii ce apar pe scenă.

Într-o operă dramatică, autorul trebuie să aprofundeze personajii sale, să ne vedea niște ființe vii trăind sufletește, nu mișcându-se numai după cum le indică autorul său în lipsă'i recuzitorul.

Teatrul dlui Brieux suferă enorm de acest rău, interesat prea mult de teza ce-și propune, uită personajii, uită interesul dramatic, și se mulțumește să ne prezinte rând pe rând niște păpuși ce se mișcă par'că automatic, spunându și fiecare cuplul ce autorul i-a suflat la ureche. Aceasta este impresia ce-ți lasă o piesă a dlui Brieux și în special *la Robe Rouge*. O melodramă proastă, căci cel puțin într-o melodramă, se vede intenția autorului de a face personajii să trăiască, în situațiile ce-și propune.

Un alt defect al piesei dlui Brieux, defect de tehnică dramatică, care face ca spectatorul să se desintereseze de acțiune, este lipsa *unității de acțiune*, nici un personaj central, asupra căruia să se fixeze interesul spectatorului, nici un caracter care să ne încordeze atenția și de soarta căruia să ne interesăm, urmărind astfel conflictul până la sfârșit. Dar din analiza ce va urma, îmi voi da osteneala să fac să reiasă în evidentă faptul, că d. Brieux a vrut să facă interesante toate figurile din drama d-sale și n'a reușit să ne intereseze, decât foarte palid, cu nici una din ele.

Trecând la intenția morală, la satira socială, la teza piesei, trebuie să recunoaștem că aceasta e interesantă și autorul o atacă cu multă vioiciune. E regretabil că intenții așa bune nu se pot traduce mai bine. Să sperăm, că *Suzette*, pe care ne propunem s'o analizăm în numărul viitor, ne va face să uităm decepția ce am încercat cu »Roba roșie« sau cum a fost tradusă în românește »Magistrații«.

După ce în *l'Évarion*, d-rul Brieux a atacat breasla medicilor, în la Robe Rouge atacă magistratura. Teza d-sale este următoarea: Magistratul, fiind funcționar, este, ca orice funcționar ce se respectă, muncit de boala înaintării. Ori-cum înaintările sunt în mâna ministrului și acesta în mâna politicianilor; iată politica vădită și în această corporație, care ar trebui să fie independentă. Iată dar o plagă, iată cum un criminal, elector al unui deputat influent va scăpa de gilotină, iar magistratul ce va clasa afacerea, va trece mai departe, va urca o treaptă în ierarhia judecătorească. Iar când un biet om fără sprijin, cinstit, de treabă, muncitor, va fi bătut numai, fără probe, fără martori, fără nimic alt decât pofta magistratului, va trece la jurați. Și acolo vai de procurorul care convins de nevinovăția

lui, o va striga juraților luminându-i și va reda astfel viața unui om cinstit! Aceasta e teza.

Iată și cum e tratată:

Într'un oraș de provincie, Mauléou, trăiește înconjurat de soția și copiii săi, *Vagret*, procuror la parchetul din acel oraș. Om cinstit, conștiințos, și drept, lipsit de acea calitate mare, de a avea vre-o rudă, vre-un prieten influent; vede cum trec rând pe rând înaintea lui la avansare, toți proștii și nărozii, veri sau nepoți ai vre-unui deputat. Soția sa o ambițioasă îl stimulează, îl înfrâiește și ca culme îi arată deja pregătită Roba roșie de consilier, căci acum e un loc vacant și trebuie să treacă el. Dar pentru asta trebuie să se distingă cu ceva, trebuie să descopere pe criminalul unui bătrân dintr'un sat. *Vagret* enervat și descurajat, caută pe criminal, dar se ferește, ca orice om cinstit, să facă vre-o victimă. Căutări zadarnice, asasinul nu se lasă a fi prins, *Vagret* nu va avea jertfa ce-i trebuie să trimeată la ghilotină, pedestalu pe care apoi îl va fi dat să se urce un grad mai sus. Iată dar un personaj, care ne interesează, în jurul cărui pare că autorul vrea să învârtască acțiunea. Dar alături de *Vagret* e *Mouzon*, jude instructor, un bărbat înar ambițios, lingușitor cu cei mari, rău cu cei mici, desfrânat și dornic de a ajunge sus cu orice chip și prin orice mijloace. El, în trei zile va găsi pe criminal. *Vagret* îi încredințează dosarul.

N'au trecut cele trei zile și vedem pe *Mouzon* în cabinetul său, așteptând să i se introducă martorii și inculpatul; un biet țaran vecin al bătrânului, tată a doi copii și soțul unei femei cinstite și iubitoare. Etichetare intră, el e victima lui *Mouzon*, la interogatoriu acestuia, acuzatul neagă cu o tărie și o sinceritate care ne convinge, pe *Mouzon* însă nu, lui îi trebuie un vinovat, soția lui Etichetare, *Janetta*, neagă și ea, va fi dar complice, fiindcă așa vrea *Mouzon*. Un martor favorabil acuzatului, e fals, fiindcă așa vrea *Mouzon*.

Vedem dar scena din actul acesta care e destul de bine condus ca mișcare scenică, interesul începe să oscileze între *Mouzon* și cei doi inculpați. În fine ziua ședinței, *Vagret* îmbătat de speranța unui succes, face un rechizitor admirabil, dar pe când vorbea un proces se petrece în conștiința lui, nevinovăția acuzatului apare în mod evident, datoria lui de om cinstit învinge, și spune juraților convingerea lui. Acuzatul e achitat, un inocent e redat societății. *Vagret* va pierde postul de consilier. *Mouzon* va fi numit în locul lui, fiindcă a intervenit pentru el un deputat, căruia acesta îi scăpase un elector și așa mai departe. Piesa, ar fi putut sfârși aci, dar d. *Brieux*, e un om moral, el vrea ca vișul să fie pedepsit și în actul IV *Yanette*, a cărei viață era zdrobită, căci din desbateri bărbatul ei a aflat o greșală din copilărie și nu vrea s-o ierte; apare și după ce face un rechizitor, care sună destul de fals în gura unei țărance, contra societății și a legilor ei, omoară pe *Mouzon*. Și cortina cade și spectatorul râsufă și e mulțumit c'a scăpat cu atât.

Netăgăduit la *Robe Rouge*, este una din piesele slabe a dlui *Brieux* și dacă n'ar fi jocul artiștilor și reputația d-sale de scriitor n'ar fi ne multă vreme a fișul.

Dd. *Silvain*, *Hugneuet* și *Grand* și dna *Delvair* sunt interpreți de mână întâi și au pus în serviciul rolurilor ce susțineau toată căldura și tot talentul dlor și aceasta nu e puțin.

Michail C. Bunescu.

Din Străinătate.

Călătoria țarului în Italia. Ziarul italian »Tribuna« a fost autorizat să demintă știrea că, țarul ar fi renunțat la călătoria sa în Italia și comunică că cu tot pericolul mișcărilor pentru Ferrer, călătoria țarului a fost stabilită pentru 23 Oct. n., când va sosi cu ministrul său de externe *Isvolski* în *Racconigi*. Încă nu s'a stabilit definitiv locul întâlnirii, aceasta se va face zilele acestea. Țarina cu copiii va petrece pe țarul până la *Darmstadt*, unde se va opri și va aștepta întoarcerea lui.

Centenarul lui Șaguna.

Ziua a doua: la mormântul din Rășinari.

— Dela trimisul nostru. —

Rășinari, 18 Octombrie.

Ziua a doua a serbărilor pentru centenarul lui Șaguna a adus o notă de sinceritate și evlavie mai mare, decât ziua dintâie, dar ea nu se datorește nici de data asta oficialităților ci elementului celuilalt: poporul care cu adevărată dragoste și adâncă venerațiune a alergat din toate părțile la mormântul lui Șaguna. A fost o adevărată manifestație de recunoștință adânc simțită deși puțin exteriorizată de organizatori. S'a distins cuvântarea părintelui *Vasile Lucaci* care a știut să atingă nu numai coarda bucuriei ci și a întristării și muștrării către cei vinovați de decăderea operei lui Șaguna.

Iată unele amănunte asupra serbării.

Cortejul și sosirea lui.

Dimineața la orele 8 un cortej de trăsuri, foarte lung, în frunte cu trăsura celor doi arhiepiscopului și episcopul Aradului, a plecat din Sibiu la Rășinari. Cortejul a străbătut în timp de un ceas minunata șosea dela Sibiu la Rășinari, tivită din două părți cu pădurea Rășinariilor, o alee lungă interminabilă pe care se înșira cortejul ce mergea la mormântul lui Șaguna. După trăsurile cari aduceau pe fruntașii bisericii, pe membrii congresului și intelectualii ceilalți a urmat lungul convoi de trăsuri și căruțe sătești din comunele dimprejur cu preoții și fruntașii lor. Dintre ele Săliștea, cu vre-o 40 și mai bine de căruțe, s'a distins mai ales.

Rășinariul s'a umplut cu o lume enormă venită din Sibiu și din satele românești.

La sosire, notarul *Jurca* din Rășinari a bine-ventat pe oaspeți, iar mitropolitul a răspuns spunând că rășinării sunt urmașii poporului lui Șaguna și sânt datori a păstra moștenirea lui.

La orele 10 oaspeții, în frunte cu arhierii au plecat la biserică din deal numită *Gruia*. Pe tot parcursul drumului poporul era înșirat de două părți și a aclamat pe oaspeți.

Lângă biserică de două părți erau înșirați cei vre-o 31 de elevi ai liceului și școlii comerciale din Brașov, conduși de profesorii lor *Dr. Iosif Blaga*, *Nicolae Bogdan*, și *Dr. Alexandru Bogdan*, apoi elevii seminarului *Andreian* din Sibiu. A mai venit și un grup de 10 tineri din *Blaj* la serbare. Printre oaspeți se află și colonelul de Șaguna, un nepot al mitropolitului, trăind azi în România. *Remarc* și pe delegații celor 4 reuniuni învățătoresți d-nii *Iosif Moldovan* și *D. Popovici* pentru reuniunea din Arad, *Vasile Sala*, pentru cea din Bihor, *Iuliu Vuia* pentru cea din Bănat, și d. *Gh. Gianu* pentru cea din dieceza *Caransebeșului* — un frumos prinos adus de învățătorii noștri întemeietorului școlii românești.

Cununile.

Învățătorii au adus și o cunună prea frumoasă cu inscripția: Marelui apostol al culturii neamului, Reuniunile învățătoresți din diecezele Aradului și Caransebeșului. Altă cunună, cu panglica galbenă poartă inscripția: Reuniunea femeilor române din Sibiu, Marelui Mitropolit Șaguna, alia Școala Asociațiunii, Primului președinte, pe panglică albastră. Săliștenii, în frunte cu administratorul protopopesc *Dr. I. Lupăș*, au adus o cunună cu panglică neagră cu inscripția: Marelui apostol al neamului românesc, Săliștenii recunoscători.

Mausoleul în care se află înmormântat Șaguna, se află în întirim imediat lângă frumoasa biserică a Rășinariului. Pe fruntea lui e scris:

Archiepiscopului și Mitropolitului Marelui Andrei
Născut în 20 Decembrie 1808
Mort în 16 Iunie 1873
Archiepiscopia recunoscătoare
MDCCCLXXVIII

Serviciul divin și parastasul.

La orele 10 au sosit mitropolitul și episcopul cu tot clerul și au slujit un serviciu divin la care a slujit toți membrii înaltului cler. După slujbă ei au ieșit corporativ la mauzoleu unde s'a oficiat un parastas și s'a sfințit bustul lui Șaguna executat în marmură albă și așezat în mauzoleu, o lucrare a sculptorului *A. Storck* din București. Vizitatorii expoziției din 1906 au avut ocaziune să vadă atunci acest bust.

Cuvântările.

Cel dintâi a vorbit mitropolitul care a repetat în fața aproape aceluiași public același discurs-circular de ieri, trimis și preoțimei din mitropolie, lucru care a făcut o impresie foarte rea.

Părintele protopop al Sibiiului *Dr. V. Stroia* a rostit un avântat discurs prin care a încredințat rășinării bustul lui Șaguna.

A răspuns părintele *Maniu Lungu* din Rășinari într'o scurtă și potrivită cuvântare mulțămind și făgăduind că comuna va fi în ajutorul celor ce vor peregrina la mormântul lui Șaguna.

Părintele *Dr. Vasile Lucaci* a vorbit în numele partidului național românesc. A spus că e adânc mișcat în fața mauzoleului pe care l-a ridicat recunoștința posterității lui Șaguna. Serbarea asta e o serbare generală a tuturor românilor și partidul se simte dator a lua parte la ea. Amintește uriașele eforturi ale lui Șaguna spre a ridica autonomia bisericii ortodoxe. Continuă apoi: Pare că idealurile mari ale virtuții naționale și bisericesti slăbesc tot mai mult azi la noi. Vedem cum Efiatții vânzători și pigmeii mici se ridică azi de-asupra mormântului lui Șaguna. (Puternice strigăte de să trăiască!) Să nu ne lăsăm copleșiți de aceste boli morale.

Aducem omajul cel mai mare lui Șaguna, a continuat oratorul, declarând că rămânem și sântem credincioși memoriei și duhului lui.

Duhul lui va pluti peste noi și ne va întreba: *Ascultatu-m'ați? E o întrebare mare și grea și ne silește să răspundem măcar în gândul nostru mărturisind adevărul, dar nu-i locul și timpul ca să spunem aici tot ce ne gândim.* (Aplauze puternice).

Oratorul mântuiește făgăduind că vom păstra credința lui Șaguna și ne vom desbrăca de orice deosebire de clasă, de rang și de confesiune și vom lupta dacă trebuie și cu brațele pentru drepturile bisericii și limbii noastre.

Oratorul a fost răsplătit cu mari aplauze din partea publicului și a poporului care în număr de 3—4000 a asistat la serbare.

Pasagiile cu aluziunile atât de fine dar străvezii la starea de azi a bisericii, au fost deplin înțelese de public, care a ținut să și manifeste înțelegerea prin aplauze demonstrative. În schimb arhierii, vizați și înfierați nu au întins mâna oratorului, dovedind că se simt cu musca pe căciulă. Un sentiment de satisfacțiune și ușurare a stăpânit însă marea mulțime al cărei simț moral jignit își făcuse curs liber prin cuvintele oratorului.

După serviciul divin.

După serviciul divin a avut loc un banchet în frumoasa școală românească din Râșinari, care alături de școlile din Brașov, e prima școală românească ortodoxă în țară.

Au luat parte toți membrii clerului înalt și membrii congresului, apoi delegații și reprezentanții. Toasturi nu s'au rostit în sala principală, unde au fost arhierii — lucrul cel mai cuminte în asemenea împrejurări.

Afară de banchet serbarea nu a fost organizată cu destulă pricepere. Am remarcat lipsa unui banderiu de călăreți. În schimb poporul a participat în număr mare și a dat serbării caracter de recunoștință populară a marilor mulțimi.

Numeroșii delegați ai diferitelor societăți și instituții nu au fost lăsați să la cuvântul fie cât de scurt la serbare, lucru care i-ar fi dat un caracter și mai general și mai mare. Autoritățile încă au lipsit și nu știu dacă ele au fost invitate sau au refuzat să participe.

Jandarmii.

O notă discordantă au dat numeroșii jandarmi concentrați la Râșinari pe ziua asta. Pretutindeni unde călcai întâlneai pe acești soli ai asupririi și prigonirii noastre. Erau concentrați aproape 100 de jandarmi și scripștii batonețelor contrasta în mod dureros cu evlavia unei serbări comemorative. Ei au cercat să provoace și un incident. Unul mai grozav voi să oprească pe elevii liceului din Brașov de a purta cunoscutele lor chipie atât de populare și caracteristice. I se păruse că sânt o uniformă din România și această trădare pe față nu putea fi tolerată. Anumitul voinic s'a făcut însă de răș, căci i se explică faptul general cunoscut că ele se poartă liber în Brașov și nu sânt o uniformă trădătoare.

Femeile române din Brașov pentru Șaguna.

Aflu că cu ocazia serbărilor de ieri din Sibiu, cele trei reuniuni de femei române din Brașov au ținut să dea expresie sentimentelor lor pentru Șaguna, delegând trei membre din sinul lor cari să prezinte metropolitului omagiile lor de venerațiune pentru Șaguna. Delegația s'a compus din d-nele Elena Săbădeanu, Virginia Vlaicu și Maria Maximilian.

În cursul audiențelor de ieri ele s'au prezentat la metropolitul. D-na Elena Săbădeanu a rostit următoarea alocuțiune.

Eminența Voastră! Înalt Prea sfințite domnule Archiepiscop și Mitropolit?

Faptele mărețe ale nemuritorului mare bărbat și archiepiscop Andrei, a pus toată românimea în mișcare.

Nici că e altfel posibil, pentru că dânsul a zidit neamului său, poporului nostru românesc, o casă neresturnabilă, în care mic și mare, bogat și sărac, poate deveni fericit îngrijind de casă și implorând ajutorul celui Atotputernic.

Reuniunile femeilor române din Brașov, și anume, »Reuniunea pentru creșterea fetițelor orfane«, »Reuniunea pentru ajutorarea văduvelor sărace« și »Reuniunea pentru înfrumusețarea bisericii din Brașovul-vechi«, aflând mângâierea zilnică și dinsele la altarul casei zidite de marele mitropolit Andrei, ne-a trimis să aducem obolul lor întocmai ca obolul văduvei și al orfanelor pe altarul zidit de cel ce s'a născut acum 100 de ani, spre a trăi preamărit în veci în inima tuturor românilor.

Dea Dumnezeu, Eminență! ca toți să ne însuflețim de asemenea fapte mari și să urmăm din generațiune în generațiune faptele marelui Andrei, pe care D-zeu să-l odihnească!

Cuvântarea asta rostită cu o dicțiune sigură și răspicată a făcut cea mai bună impresiune și asupra deputaților naționaliști, cari încă erau de față și d-na Săbădeanu a fost felicitată de dânsii pentru nimerita idee de a se trimite această delegațiune.

Centenarul lui Șaguna în România.

— Dela corespondenții noștri. —

Centenarul marelui arhieru Șaguna a fost sărbătorit în întreaga România cu toată solemnitatea și evlavie datorită unei astfel de zile mari. Dările de seamă sosite din toate orașele țării sunt o dovadă destul de puternică, că aceleași simțiri îi unesc astăzi pe toți românii de pretutindeni. Profesori luminați s'au coborât de pe catedrele lor ca să vină în fața publicului mare și să arate cine a fost acest om providențial și ce-i datorește lui neamul românesc. Iar mitropolitii și episcopii au îmbrăcat sfințele odăjdii, înălțând la ceruri rugăciuni pentru dânsul.

La București.

Serbarea a fost organizată la Ateneu, de Liga Culturală, în frunte cu d. N. Iorga.

Pe scena frumos împodobită se afla la mijoc portretul mitropolitului Șaguna, la dreapta steagul Ligei Culturale, iar la stânga portretului drapelul societății macedo-române.

La serbare au asistat, între alții, dd: N. Filipescu, D. Onciul, Porumbaru, St. Sihleanu, d-nii profesori Clinciu și Popa, Dr. Leonte etc.

Primul care a luat cuvântul, a fost d. D. Mihălescu, care în cuvinte pline de avânt a arătat cine a fost Șaguna ca arhieru, a arătat activitatea lui ca om de carte și de cultură, a insistat asupra năzuințelor lui de a impune biserica românească în fața străinilor și în ce privește manifestările exterioare. De aici apoi jertfele și munca depusă de el pentru adunarea unui fond cu care să ridice cea mai măreață biserică românească din Ardeal: Catedrala, pe care n'a trăit s'o ridice așa după cum el ar fi voit.

După conferința d-lui Mihălescu, corul elevilor dela azilul Elena Doamna a cântat mai multe cântece naționale.

Au mai apoi conferința d-lui Ioan Slavici, printre toți oamenii de seamă, — spune d-sa — pe cari i au avut românii din Ungaria în secolul al 19-lea, Șaguna a fost cel mai cumpănit, cel mai chibzuit. Sunt oameni cari se înalță repede, dar mai curând sau mai târziu decad. Șaguna a fost mare până când moartea i a închis ochii pe vecie.

N'a fost un egoist, ci unul dintre spiritele mar, în a cărui inimă a sălășluit adevărata iubire de oameni. Ca copil nu știa bine românește. A învățat mai târziu. Prin atitudinea sa demnă și corectă a știut să-și atragă stima tuturor membrilor societății înalte din Budapesta. I-ar fi fost ușor să se alătore și el la puternicii zilei, să și creieze o situație strălucită, renegându-și neamul. Dar a preferat să rămână român. S'a făcut preot, ca să poată sluji mai bine poporului său.

D. Slavici a arătat cât a luptat acest om providențial pentru ridicarea economică și culturală a românilor. Cu el se încep toate și — păcat — au rămas nedesăvârșite de urmași. După ce aminteste luptele lui Șaguna pentru a câștiga autonomia bisericii românești, d. Slavici încheie: M'am adresat mai ales tinerimei. Dea Dumnezeu să avem totdeauna nu mulți, dar cel puțin câțiva oameni cum a fost Șaguna.

După d. Slavici, d-na Herescu a cântat câteva cântece populare, cari au produs o normă însuflețire. A luat apoi cuvântul d. N. Iorga. Urale nesfârșite salută urcarea lui la tribună.

După cele spuse de d-nii Mihălescu și Slavici — zice d. Iorga — mai am puține de adăugat. Dumnealor au spus aproape tot ce putem spune despre un bărbat ca Șaguna. Am venit aici ca să sărbătorim un om care n'a fost nici al bisericii, nici al țării noastre de aici. Nu. Dar a fost a altcuiva. A fost a acestui întreg neam românesc, pentru binele căruia și-a consacrat viața întreagă. N'a fost în adevăratul înțeles al cuvântului un entuziast, dar a fost un om stăruitor, un om care a știut și a putut totdeauna să meargă pe calea care și-a ales-o.

Pe vremea lui Șaguna erau în Ardeal trei categorii de oameni. Două dintre acestea ar fi bine să le avem ori și când. De a treia ar fi și mai bine să ne ferească cerul.

Erau preoții din școala lui Moga, oameni simpli și de mulțori mărginiți, erau apoi o

seamă de tineri de inimă, cari respectau trecutul și sperau în viitor, oameni, cari disprețuiau realitatea prozică. Aceștia au dat acel contingent de visători îndrăzneți, cari s'au aruncat cu tot focul tinereții lor în luptă, cari, în 1848, au înfruntat moartea, s'au înrolat în legiuni și s'au dus în vârtejul potopitor.

A curs atunci sânge. Șaguna nu poate fi făcut răspunzător de sângele vărsat. Ferice însă de cei cari pot fi făcuți răspunzători.

Și, când acești visători au văzut că lupta lor nu aduce roadele, pe cari le așteptau, au plecat în altă parte — dar au plecat tot cu dorul de a munci. Aceștia au fost oamenii cari, venind în România, ne-au dat știința, ne-au îndreptat literatura și ne-au dat ceia ce ne lipsea: *Increderea în noi, în puterile noastre.*

Iar în Ardealul visurilor a rămas un singur om. Însă un om, care făcea cât un întreg partid! Astăzi pe acest om trebuie să-l suplinească un întreg popor! Și ce a făcut Șaguna rămas singur în niște vremi, când ar fi avut nevoie de o puternică falangă de ajutor? El, cu o stăruință de fier a lucrat la organizarea bisericii sale, îngrădind-o cu ziduri inexpugnabile. A fost un noroc pentru români, că, atunci când împăratul trebuia să plătească, s'a găsit un socotitor bun ca Șaguna. Biserica unită, neavând un Șaguna, nu s'a putut îngrădi la fel.

Azi biserica lui Șaguna e amenințată. Ea ar trebui apărată cu orice jertfe. Cum? Dacă ar fi fost întrebat Șaguna, el ar fi răspuns: Biruința este a acelora cari privesc la luptă hotărâți. Fi-rește pentru a se putea apăra biserica lui Șaguna are nevoie de un om. Acest om ne lipsește. Atunci se cuvine ca poporul întreg să-l înlocuiască pe acest om, după cum Șaguna omul a înlocuit un popor întreg.

Indemnul și dragostea noastră va oțeli inimile celor cari luptă.

Vorbirea dlui Iorga a fost primită cu un ro-pot nefârșit de aplauze.

S'a citit apoi următoarea telegramă trimisă din partea comitetului central al Ligei A. S. R. principelui Carol:

»La întrarea în viața publică a Alteței Voastre Regale, ofițer în oastea românească menită să îndeplinească idealul acestui neam, Liga culturală, așezământ închinat sufletului românesc unitar, proclamă din adunarea pentru pomenirea marelui mitropolit Șaguna, cuceritor pentru neam, pe Alteța Voastră Regală, viitor Rege român, membru de onoare al ei.»

Cu câteva cântece executate de societatea Hora s'a încheiat serbarea.

După încheierea festivității, publicul asistent a făcut dlui Iorga călduroase manifestațiuni de simpatie.

În Iași.

Iașul, bătrânul Iași, leagănul așa de sfânt al mării din trecut, vechea capitală a Moldovei și-a îmbrăcat haina de serbătoare. Și e așa de mișcătoare această priveștițe când cântarea clopotelor încep să răsună și să trezească în inimile tuturor românilor — par'că adormite de atâta nepăsare — încât măcar zile mari se vede scântea de glorie ce mai revarsă cetatea lui Ștefan, acum și ea profanată de puhoiul aziatic. Dar Iașul tot păstrează în sânul lui acea putere supranaturală de patriotism, și par'că duhul strămoșilor noștri ce dorm în mormintele de pe la bisericile ridicate de ei, plutește în aier, acea putere de înviere cătră românism, încât nu se poate ca ochii să nu umezească și în suflute să nu se trezească imboldul cătră viața curat românească.

Așa, astăzi Duminecă, clopoțele de aramă și cel dela Mitropolie ce se aude până la Vaslui, își îmbină între ele glasul frumos. Lume multă îmbrăcată în haine de sărbătoare, se îndreaptă spre mitropolie. Aici, în lăcașul acesta sfânt așa de artistic, cu pietate, mii de oameni, dintre cari se găsesc tot ce Iașul are mai curat cu intel-gință românească, ca d. A. C. Cuza, A. D. Xenopol, Dr. Bogdan, rectorul Universității, d. N. Gane, scriitorul și primarul Iașului, în sfârșit toate notabilitățile ale diferitelor instituțiuni ale statului au luat parte la sfânta slujbă bisericească. S'a ținut un parastas întru pomenirea lui Șaguna, oficiat de însuși I. P. S. S. mitropolitul Pimen. Și la cântarea rugăciunilor de preoți răspundea așa de minunat renumitul cor al decedatului Muzicescu, acum condus de d. Dimitriu.

Ca încheiere I. P. S. S. mitropolitul Pimen, cu cunoscuta-i competență a vorbit despre viața lui

Şaguna, prenumerând-o între viaţa sfinţilor, căci sfânt este acest arhieru prin viaţa lui plină de fapte mari, ce întreaga suflare românească acum sărbătoreşte învierea vieţii curgătoare de lumină puternică către ridicarea bisericii ortodoxe şi înălţarea vieţii culturale. La ora 11 şi jumătate s'a terminat această pioasă slujbă, iar evlavioşii duceau cu inimile lor recunoştinţa ce se cuvine marelui Şaguna.

După amiază înainte de ora 4, Teatrul Naţional era plin cu public. Se strânseseră așa de mulți încât nu mai aveau loc în teatru. Sărbătoarea se începu prin cântece religioase și patriotice executate de corul mitropolitan supt conducerea dlui Dimitriu. Vine la tribună bătrânul învățat istoric d. A. D. Xenopol, profesor universitar, care clarifică așa de bine viața glorioasă a lui Şaguna, cu toată activitatea, greutatea ce le-a avut de întâmpinat acest arhieru, cu strășnicu-i spirit politic, — încât în ochii tuturor se iviseră lacrimi. Și chiar d. Xenopol era prea mișcat de fericirea ce o are a vorbi despre Şaguna. A fost răsplătit prin nesfârșite aplauze.

Vorbește părintele Gotcu. În sală se aude: »Cuza, Cuza!« Și acest mare cugetător al neamului, așa de blând cum e, cu privirea duioasă prin ochelari, începe să vorbească. Toată sala era cuprinsă de un fior, fiorul sfânt, căci așa de mare putere de grăire are acest orator, așa de așezat și cinstit prin cuvânt. Imi pare rău că spațiul acestei epistole nu-mi dă voie a scrie cuvântarea în întregime.

În toiu festivalului se trimite o telegramă din partea Ligei culturale către I. P. S. Sa mitropolitul I. Meșianu din Sibiu. D. președinte a Ligei culturale Dr. Manicatu citește cuprinsul ei:

«Secțiunea Iași a Ligei culturale prețind însemnătatea națională a operei marelui mitropolit Şaguna, se alătură la slăvirea memoriei lui cu ocazia serbării a o sută ani dela nașterea lui».

Această telegramă e aprobată în prelungite aplauze.

D. State Dragomir cunoscutul critic dramatic al Teatrului Național, cu puterea artistică cu care este înzestrat, a spus versuși de Maria Cunțan. Sfârșitul festivalului s'a terminat prin un minunat tablou alegoric datorit tot dlui State Dragomir.

O parte activă la strălucirea acestei sărbători s'a datoroște și energiei depuse de către societatea studenților români »Solidaritatea«. D. Ionescu-Govora, președintele ei trimite această telegramă către Consistorul bisericesc din Sibiu:

«Studențimea română dela universitatea din Iași, prețind în mitropolitul ardelen Andrei Şaguna, al cărui centenar dela naștere îl sărbătorim azi, pe unul din cei mai sfinți apostoli ai neamului, se asociază cu tot sufletul la închinarea și sărbătorirea ce consistorul bisericesc din Sibiu i-li-au hărăzit».

Festivalul se termină la orele 7.

Până târziu seara se vede mare însuflețire pe străzile pline de lumină electrică a orașului. La adierea ușoară a vântului fâlfăie încet stagiurile tricolore.

Galați, 4 Octomvrie.

Și orașul nostru dunărean cu viața așa de cosmopolită de data aceasta își imprimă sărbătoarea această sfântă cu caracter românesc.

Pe fețele gălățenilor se poate vedea lumina aceea de mulțămire sufletească și de îmbrăarea sufletului, așa cum metecele rari și mari din viața unui popor știe să coboare în inimi și minți schinteia puternică a gloriificării. La episcopie s'a oficiat un parastas pentru pomenirea lui Şaguna, în persoana archimandritului Puiu. Au luat parte cele mai însemnate personalități precum și tineretul multor școli. A vorbit preotul Cosma. Într'un cuvânt s'a sărbătorit frumos centenarul lui Şaguna.

Ploiești, 4 Oct

Liga culturală de aici a luat frumoasă inițiativă de a sărbători pe Şaguna. La ceasul 10, în biserica catedră sf. Ioan s'a ținut un parastas oficiat de un mare sobor de preoți. A oficiat slujba părintele Chirilă președintele Ligei, care a și vorbit despre cine a fost marele arhieru Şaguna și ce înseamnă glorioasa lui operă în istoria bisericească și culturală a neamului nostru. La această solemnitate a luat parte toate școalele, comercanții, popor, inteligență. Toată ziua s'a văzut o mare însuflețire cum rar ni-a fost dat să vedem; e a doua ocaziune din 1904 când s'a sărbătorit 400 de ani dela moartea sfântului Domn Stefan ce doarme somnul de veci la Putna.

Congresul național bisericesc.

Ședința IV.

— Prin telefon dela trimisul nostru. —

Sibiu, 19 Octomvrie.

Ședința e prezidată de I. P. S. Sa mitropolitul Ioan Meșianu. Înainte de a se intra în desbateri I. P. S. Sa propune și congresul hotărăște că amintirea serbărilor de ieri și alaltăieri să se veșnicească într'un raport special, întocmit într'o formă mai sărbătorească.

Raportorul Dr. Nestor Oprean prezintă raportul împreună cu mai multe propuneri, dintre cari cele mai însemnate:

a) Congresul aprobă demersurile luate de consistorul mitropolitan, de a se face o reprezentare la guvern în contra cererii de a înainta programul lucrărilor congresului prealabil Majestății Sale împăratului, deoarece aceasta e în contradicție cu statutul organic și cu uzul de 36 de ani.

b) Congresul să exprime părerea sa de rău către guvern pentru neîntărirea celor două alegeri de episcop dela Caransebeș.

Congresul hotărăște întocmai.

Deputatul Aurel Vlad propune ca secretarul mitropolitan să fie invitat să se mute în termen de trei zile la Sibiu, în caz contrar postul lui să se declare vacant.

Austriacii împotriva Ungurilor.

Ce-a zis Dr. Lueger.

Vorbirea fostului ministru Dr. Gessmann.

Ieri s'a ținut în capitala Austriei o mulțime de adunări de protestare împotriva clicei ungurești, la care au luat parte aproape o sută de deputați austriaci.

S'a discutat necesitatea apărării elementului nemțesc împotriva atacurilor străine și menținerea echilibrului monarhiei, clătinat de tendințele independiste ale clicei șovine din Budapesta. La una din aceste adunări a luat cuvântul și fostul ministru Dr. Gessmann, care a zis între altele următoarele:

Coaliția purtată de nas de partidul independent căruia îi place așa de mult să se numiască un partid democratic, a neglijat pactul cu Coroana, prin ceea ce a adus la desperare națiunile nemaghiare din Ungaria. Austria însăși trebuie să sufere din cauza acestei clici care împiedeca realizarea legilor anexiunii. Deaproape șase ani de zile clica șovinistă alimentează prin intrigă și pretenții absurde, care tind la desfacearea monarhiei și la nimicirea drepturilor de stat — un conflict constituțional parlamentar care ne ține în o continuă agitație.

Această clică refuză introducerea votului universal și despoaie astfel cele două milioane de nemți, pe urmă milioanele de români, slovaci, croați, de drepturile lor.

Până când nu să va introduce reforma aceasta electorală, nu va fi pace între Austria și Ungaria.

Supremația Ungurilor e imposibilă în Ungaria unde ei abia formează jumătate din întreagă populația. Foamea după independență însă a produs atâtea crize menite să clatine existența monarhiei.

Este datorita noastră să nu lăsăm, ca în inima națiunilor nemaghiare din Ungaria să incolțiască ura pentru împăratul lor din cauza desperării, la care le aduce manoperile clicei șovine.

De asemenea să scăpăm și Bosnia și Herțegovina de a cădea sub supravegherea ungarilor, așa după cum din nenorocire am făcut la 1868 cu Croații, încât aceștia azi nu pot vorbi cu regele lor decât prin Budapesta.

În programul nostru avem înscrisă ideea Mării Austriei, dela realizarea cărei va depinde și libertatea naționalităților din Ungaria.

Cuvântarea deputatului Bielohlawk.

Domnii cavaleri de dincolo de Leitha a zis dl Bielohlawk să-și țină cuvântul dat Coroanei și să introducă votul universal.

E vremea ca națiunile din Ungaria să fie odată eliberate de sub tirănia ungurească. Vom lupta împotriva clicei șovine dușmană de moarte Austriei și nu vom îngădui ca de aci înainte să se persecute în mod brutal cetățeni onești, iar re-negatului Kossuth să i-se ridice statui în toate orașele țării. Nu vom mai suferi nici o concesie făcută Ungariei.

Ce a zis Drul Lueger?

Cunoscutul amic al națiunilor persecutate din Ungaria încă a luat cuvântul în una din adunările de ieri.

Primarul Vienei a zis între altele, că partidul creștin-social nu va mai suferi să se maghiarizeze de aci înainte în urmată. Se va păstra limba și emblemele așa cum sunt. Referitor la bancă autonomă — a zis că, dacă susțin unitatea băncii lucrează în interesul ungarilor. Să-și facă bancă, să vedem unde vor ajunge.

Rezoluțiile.

În toate adunările s'au adus și votat trei rezoluții.

Iată-le:

1. Adunarea de azi a alegătorilor protestează cu toată energia împotriva ori-cărora concesii făcute clicei șovine din Ungaria, prin care se slăbește unitatea armatei comune.

2. În interesul monarhiei — și al celor 2 mil. de nemți din Ungaria cerem eliberarea tuturor popoarelor din Ungaria și Croația de sub jugul politic și național al clicei șovine.

3. Pretindem dela deputați să păsească împotriva ori-cărei încercări de a rupe legăturile bazate pe dreptul de stat; încercare menită să facă din țările monarhiei un domeniu al poftelor de domnie ungurească.

Opinia publică din Viena este deci pregătită pentru primirea, ce o să li-o facă feudalilor unguri.

A fost vreme ca Austria să dea odată peste nas clicei șovine.

Știri telefonice.

Intervenția ungarilor contra Horei.

Viena, Octomvrie 1909.

Biroul oficios de corespondență ungară a desmințit știrea adusă de Reichspost, după care guvernul unguresc ar fi intervenit la București pentru a împiedeca vizita societății »Hora« la Viena. Sînt în măsură de a declara că totuși știrea ziarului Reichspost coresponde adevărului.

Am avut ocazia să vorbesc cu o persoană foarte serioasă și demnă de toată încrederea, care mi-a delarat pe onoare că a văzut actele referitoare la această afacere.

N'am putut afla de unde proveneau acele acte; persoana în chestie n'a vrut să-mi spuie de frică se nu se afle cine este autorul indiscuțiunii, care astfel ar fi fost, de sigur, aspru pedepsit de către superiorii săi pentru acest fapt.

Am putut numai afla că guvernul unguresc s'a adresat ministerului de externe din Viena; am arătat în diverse rînduri că contele Aehrenthal este protectorul și în acelaș timp supusul coaliției maghiare. El a dat ordin ministrului plenipotențiar austriac la București, principele Schönburn să facă intervenția. Și acest prinț, uitând se vede palma ce a căpătat zile trecute dela autoritățile ungurești, cari l-au dat în judecată pentru contravenție, a făcut în adevăr intervenția.

Probabil că indiscreția s'a comis în Viena. Căci la Budapesta se înțelege că s'a păstrat un secret absolut asupra acestei chestii; află însă că și guvernul român a luat toate măsurile necesare pentru e împiedeca aflarea acestei intervenții. Și lucrul e natural,

din punctul de vedere al relațiilor internaționale. Guvernul român s'a crezut obligat să ia act de intervenția reprezentantului Austro-Ungariei. Știa însă bine că dacă ziarurile vor afla de intervenție, ele vor face mare zgomot și i vor cere să nu fie act de intervenție. Pentru a evita o complicație diplomatică, guvernul român a luat serioase măsuri ca știrea să nu se afle.

Nu rămâne deci decât ministerul de externe din Viena, ca singura origină de unde ar fi putut porni știrea.

De altfel, este indiferent de unde a aflat *Reichspost* această știre. Principalul e că, din nenorocire, ea e adevărată și deci dă o nouă dovadă de felul cum știe oligarhia maghiară să păstreze bunele relații cu România, atât de necesare monarhiei.

Căci, ori guvernul român va ceda, și atunci va păstra în fundul sufletului ura pentru această umilire; ori nu va ceda, și atunci conflictul e gata.

În nici un caz deci, intervenția guvernului maghiar nu poate aduce decât o răcire a relațiilor între România și monarhie. Și totuși dl Babeș vorberște despre o apropiere între România și Ungaria pe baza Kossuthismului!

INFORMAȚIUNI.

ARAD, 19 Octomvrie n. 1909.

— **Un preot care bate în pînteni.** În comuna Căpruța supt conducerea preotului Dimitrie Maci, se dase o petrecere populară în favoarea bisericii din Bârzava. Petrecerea s'a fixat tocmai pe ziua aniversării centenarului marelui arhiepiscop Șaguna. La petrecere se adunaseră fruntași români din jur și localitate și printre ei ca nește capre râioase și câțiva jidănași și unguri ciubărâți ca o pacoste printre români.

Lumea de bine aștepta o vorbire comemorativă a amintirii lui Șaguna înainte de petrecere, nu s'a făcut însă, ci în schimb în decursul petrecerii preotul Maci a comandat un ciardaș și s'a pus să-l sară cu un burduf de ovreică, cât o namilă. Și ca să nu se deie de rușine a început să strige »csuháj«, că de așa se cade unui popă românesc. Dar tot nu era dupăcum trebuia, popa a început să bată în pînteni și vînturînd din haina preoțească s'a făcut de răsul lumii, care-l arăta ca pe nu știu ce dihanie, cu degetul, și lumea râdea țînându-se de burtă, că popa »*Mácsi bokázik*«. Dar el n'a văzut și n'a înțeles, n'a văzut nici atunci, când jidani hălăduiți de preasfinția sa au început să urle ca niște sălbatici, când au văzut că un învățător din jurul Aradului și câțiva preoți stînd deoparte, au început să cânte »Deșteaptă-te Române«. Nu găsești părinte că e nevrednică fapta D tale, nu ți-e rușine? Credem că pentru a putea face așa ceva trebuia să fi desbrăcat de orice bun simț.

— **Prințul Carol decorat.** Cu înaintarea la gradul de sublocotenent a fost decorat de regele Carol cu marea crucea ordinilor *Carol I.*, *Steaua României*, și *Coroana României* A. Sa Serenismă i-a acordat ordinul *Vulturul negru*.

— **În jurul execuției lui Ferrer.** Moartea lui Ferrer a pus în mișcare toate păturile societății din lumea întreagă, și ca o furtună ce răscolește tot ce-i cade în cale așa și revolta contra faptei neomenoase a guvernului spaniol târește cu sine pe toți cei ce se simt nedreptățiți. Societăți însemnate și savanți cunoscuți n'au întârziat să stigmatizeze îndrăznețea sentința ca un fapt barbar, sălbatic și nu se sfiesc să spună că prin sentința de moarte a lui Ferrer, regele și-a scris și sentința lui. Adunările de protestare se urmează cu multă îndrăzneală și nu ne vom mira auzind că spaniolii îndemnați de prietenii lor din afară, într-o bună zi s'au răscolit iar.

Mișcările din Belgia. Când s'a auzit în Bruxelles despre moartea lui Ferrer vre-o două sute de tînări au plecat spre consulatul spaniol ca să și manifesteze scârba și desaprobară pentru fapta de călău comisă contra lui Ferrer. La consulat însă au fost respinși de agenții, cari erau de pază. Seara însă o mulțime de vre-o trei mil de oameni au parcurs străzile orașului manifestînd sgomotos contra clericalismului și a morții lui Ferrer. În fruntea covoaiului era o muzică, care cânta marșuri funebre. Manifestanții s'au îndreptat spre Casa Națională, în drum losă au dat peste un magazin spaniol, în vitrina cărui era espus chipul regelui Alfons. Lumea s'a năpustit asupra vitrinei spărgînd-o praf și călcînd în picioare fotografia regelui, iar pe proprietarul care ieșise să și apere avutul, l-au bătut măr. La casa națională a vorbit cel dintâi Camille Hulismans iar după el deputatul socialist Furnemont. Pe urmă mulțimea a plecat spre consulatul spaniol, dar în drum s'a întălnit cu o trupă de câteva sute de agenți, cari neputînd-o opri au scos săbiile și au început să șarjeze. Mulți dintre manifestanți au fost răniți în învălmășeală, alții au rupt-o la fugă.

Mișcarea pentru Ferrer în Iași. Meseriașii din Iași au ținut ieri o adunare de protestare contra executării lui Ferrer. Comitetul executiv al societății meseriașilor români a hotărît să arboreze drapelul negru pe localul societății din Piața Unirii și a lansat totodată și un manifest de protestare, în care înfierează cu toată demnitatea asasinarea lui Ferrer, aruncînd disprețul asupra călăilor lui.

Tot în semn de manifestație s'a adunat alaltăieri și »Alianța pentru răspîndirea limbii franceze« cu scop de a redacta o moțiune de protestare contra executării lui Ferrer. Inițiativa a fost luată de mai mulți profesori de universitate și s'a trimis un protest scris consulului Franței din localitate, *Daubry*, care e și reprezentant al Spaniei.

În *Berlin* scriitorii Häckel, Luio Bretanno, Gerhardt Hauptman, Dehmel și Liebermann au lansat un manifest comun, în care provoacă pe toți oamenii de bine să protesteze contra asasinării fărădelege a lui Ferrer. Orice om cinstit — zice manifestul — care nu va protesta contra plutocrației spaniole își pierde importanța sa individuală. Autorii manifestului chiamă pe cei de-o convingere cu ei să se alature la mișcarea lor, subscriind manifestul.

— **Știri culturale.** Pictorul Gropeanu a organizat în sala Ateneului o nouă expoziție a lucrărilor sale, expoziția s'a deschis ieri în 5 Octomvrie.

D. Gropeanu a expus anul acesta tablourile sale la Viena și Marienbad, și a avut un succes splendid.

Se anunță că caricaturistul bine cunoscut Iser care a petrecut doi ani la Paris s'a reintors la București cu intenția de-a deschide un salon la Ateneu pentru începutul lui Noemvrie.

La expoziție se vor figura încă și un număr de piese datorite penelului a doi maiestri, cei mai cunoscuți caricaturiști ai artei parisiene, ca Foraiu și Salauls.

— **Blériot la Budapesta.** Duminecă a avut loc în Budapesta ascenziunea lui Blériot. Cerebrul aviator francez s'a ridicat cu aparatul său de trei ori la înălțime medie de 40 m. Timpul a fost favorabil și ascenziunea lui a succes pe deplin. Câmpul dela Rákos a fost ocupat de-o mulțime imensă de spectatori, cari au aclamat cu mare însuflețire apariția aviatorului. Înainte de ascenziune Blériot a fost primit de arhiducele Iosif în loja sa și s'a întreținut mai mult timp cu el. Marți dimineața aviatorul va pleca din Budapesta spre București.

— **Aviațiunea în România.** În perspectiva ascenziunii lui Blériot în București d-nii Georgescu, Krupenski, doctor Djuvara și avocatul Lion s'au constituit într-o societate, al cărei scop este spriginirea aviațiunii și cumpărarea unui aeroplan.

Aeroplanul societății va fi condus de d. R. Catargi care a și plecat la Paris pentru ași căștiga pregătirea necesară.

Astfel amatorii aviațiunii vor avea ocazie să vadă în București nu numai aparatul lui Blériot ci și unul al lor propriu.

Adunarea generală

a »Reuniunii sodalilor români din Sibiu«.

Duminecă în 23 Septemvrie n. 1909, Reuniunea meseriașilor noștri sibieni, din prilejul ținerii adunării generale, a avut o rară și înălțatăare sărbătoare. La ora 2 p. m. salele spațioase ale Reuniunii erau țixite de membri: măiestri și sodali, dornici de a afla rezultatele finale, la care Reuniunea a ajuns după activitatea rodnică desvoltată pe toate căările, ce duc așezămîntul la înflorire, iar pe membrii să-i la mândrie și îndestulare.

În cuvîntul de deschidere al adunării, președintele nostru d. Victor Tordășianu trece în revistă toate lucrările mai de căpetenie săvârșite la Reuniune în timpul celor 12 ani, decînd d-sa conduce Reuniunea.

Aduce tributul recunoștinței sale tuturor acelor, cari mîna de ajutor au dat Reuniunii spre a să vedea adăpostită în casa proprie, pe care noi să fim stăpîni și în care, neconturbați de nime, să putem urma spre țintele înscrise în inimile noastre ale tuturor. Tractînd despre frumoasele rezultate obținute în toate întreprinderile zice: »Va veni o vreme, când nu va fi meseriaș român, ori unde s'ar găsi el, care să nu urmeze exemplele grăitoare ale meseriașilor noștri sibieni, grupați supt stîndardul nostru, căci noi nu ni-am mulțumit a aduna în jurul nostru numai pe sodalii noștri, ci adunat am, chemat-am la lucru pe vrednicii măiestri, apoi pe viitorii meseriași, învățăceșii noștri, ba pus-am la contribuție și pe femeile noastre. Din această lucrare armonică a noastră vedem încheșându-se familii de ale noastre de meseriași; vedem așezându-se în orașul nostru tot mai mulți măiestri desinestăitatori; vedem cum mereu curg, ca la un adevărat focular și aproape zilnic, calfe și învățăceși, doritori de a-se încălzi și a se lumina în apropierea noastră etc. etc.«

În cele din urmă d. Tordășianu, făcînd mențiuni de darurile, cu cari Reuniunea a ținut să-i recompenseze pentru ostenele sale, anume de inelul ce i-s'a dăruit; de albumul cu iscăliturile membrilor; de scaunul de onoare; de »Cartea de dureroasă memorie«, când d-sa a fost greu bolnav; de fondul »Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea felelor sărace și cu alipire către Reuniune; de prețiosul orologiu de perete etc. etc., mulțumește membrilor și asigurîndu-i de dragostea sa, declară adunarea deschisă.

În vastul raport general al comitetului cu de-viza: »Prin stăruință la izbîndă«, și cetit de notarul S. Duca, se expune cum cărmăcii Reuniunii, spre a o scăpa din șicanele stăpînitorilor de case pe de-o parte, iar de alta de rușinea și de însemnatele daune materiale și morale, pricinuite de dese mutări dintr-o locuință într'alta, au apelat la generozitatea patronului nostru, a I. P. S. Sale Domnului arhiepiscop și mitropolit Ioan Mețianu și a venerabilului Consistor, de a cumpăra pe seama Reuniunii Casa din strada Bruckental nr. 17 și de a o închiria deocamdată pentru Reuniune, cu rezerva, ca aceasta, când îi va sta în putință s'o răscumpere. Cererea, încoronată de succes, Reuniunea din 1901 este adăpostită în această casă. La 1905 o parte a caselor au fost reedificate, când s'a avut în vedere ridicarea rentabilității caselor de închiriat, cât și mai ales să creiăm pentru Reuniune localități încăpătoare și atrăgătoare. Reuniunea astăzi dispune de o sală mare, spațioasă în etaj și spre stradă și de o sală potrivită pentru biliard. Din casele de închiriat se încasează în chirie anuală aproape una mie opt sute cor., fără salele folosite de Reuniune, pentru cari am putea computa o chirie de cel puțin 500 cor. Între chiriși se numără și »Reuniunea română agricolă sibiană« și »Reuniunea română de înmormîntare din Sibiu«, instituțiuni acestea, cari contribuie la ridicarea moralului membrilor noștri și la înmulțirea venitelor și la întărirea clasei noastre de mijloc, etc.

Darea de seamă despre înființarea și înmulțirea numeroaselor fonduri ale Reuniunii, sunt cu o dovadă mai mult la ce se poate ajunge din unirea forțelor, din stăruința de a aduna mai bucuos puțin dar dela mulți, decât mulțor dela puțin. Fondul văduvelor și al orfanilor în restimp a avut venit: cor. 2822-62, dintre cari cor. 1427-19, daruri în amintirea iubiților răposați cor. 503-62 din crucerii aruncați în lădițele săracilor; cor. 520-25 adunați de preșident cu »Pălăria lui Dumnezeu vede« la producții etc. Cheltuiindu-se, pen-

tru cununi pe cosciugul unor membri răposati mai marcanți, suma de cor. 20232, el astăzi dispune de cor. 262030. Cu considerare la serbările jubilar, Reuniunea din pietate către marele Șaguna, care a fost primul ei patron, i-a dat acestui fond numirea »Fondul Andrei Baron de Șaguna pentru ajutorarea văduvelor și orfanilor«. Fondul »Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace«, a avut venite totale cor. 197905, din cari cor. 179835 daruri dela particulari. »Fondul Episcopului Nicolae Popea pentru masa învățăcelilor meseriași« are cor. 172319. »Fondul Neatacabil« cor. 142195. »Fondul expoziției jubilar« cor. 564. — »Fondul Dr. D.P. Barcianu pentru ajutorarea calfelor fără de lucru« c. 524. — »Fondul Bechnitz« cor. 34063. »Fondul expoziției anuale« cor. 33008. »Fondul despărțământului femelesc« cor. 23061; »Fondul jubilar N. Cristea pentru monumentele bărbatilor binemertați ai meseriașilor« cor. 23011. »Fondul disponibil« cor. 15097. »Fondul steagului« cor. 93. — »Fondul congresului« cor. 3456, »Fondul de 20 bani (al Halei) pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare«, cărui s'a pus bază cu contribuția de câte 20 bani a prezidentului Tordășianu și alor 6 prieteni ai săi, este proprietarul casei, prețuită cu cincizeci mil cor. și datoratul celorlalte fonduri cu sumele cu cari au concurs la plățirea capitalului investit în casă. El a avut, pe lângă chirii și pe lângă sumele investite de consistor la cumpărare și la reedificare, următoarele venituri: cor. 676509 din daruri dela particulari, cor. 149403 dela producțiile publice a Reuniunii; cor. 8474 interese după depuneri etc. Intre eroagașurile lui, pe lângă sumele solvite în dare, pentru reparatur, pentru asigurarea contra focului etc., se numără cor. 1507834 replățire de capital (din cari cor. 1500, avansați fără interese de membru onorar P. Lucuța) și coroane 703520 plățiți în interese; datoria fondului e, afară de sumele avansate de fondurile proprii, ceva peste douăzeci mii cor. Avera curată a Reuniunii, după suptragerea datoriilor, dau suma de aproape 23 mii cor., etc.

După protocolul fundamental, la Reuniune în restimp au fost înscriși 741 membri ordinari, iar după protocolul anului curent Reuniunea în 1909 dispune de 84 membri ordinari, 124 ajutători, 8 fondatori, 17 pe viață și 4 onorari.

În partea privitoare la afacerile pur meseriașesti se enumără interesul purtat de Reuniune la așezarea învățăcelilor la meserii; ocrotirea și ajutoarele operate pentru învățăceli pentru sodali și pentru măestri, îndemnarea sodalilor de a se perfecționa în străinătate; aranjarea unui curs de contabilitate; aranjarea cu concursul Reuniunii agricole a marelui expoziții industriale din 1902 etc.

În restul raportului se scot în relief meritele câștigate pentru cauzele meseriașilor de o seamă de băbați vrednici, între cari de prezidenții Reuniunilor surori și indeosebi de profesorul G. Precup, totodată prezident al Reuniunii din Blaj, de apoi către fostul dirigent al corului, d. Candid Popa, de casierul Fl. Cruciță, de membrul în comitet Ioan Bologa, măiestru pantofar și de compactorul Petru Iliș.

Adunarea generală, după ce ia raportul comitetului cu aprobare la cunoștință, la propunerea comisiei de revizuire a socotelilor, compusă din membrii Emil Petruș, Gheorghe Mocian și Vasile Banu (raportor G. Mocian) aprobă socotelile Reuniunii în regulă purtate și documentate și dă comitetului absolutul. În conformitate cu propunerile comitetului, adunarea generală, cu considerarea la meritele câștigate pentru cauzele meseriașilor, proclamă cu mare însuflețire drept membri onorari ai Reuniunii pe d-nii C. Popa, fost dir. al corului Reuniunii; Florea Cruciță, vechiu casier; Ioan Bologa, vechiu membru în comitet; Petru Iliș, compactor și pe profesorul Gavril Precup, prezident al societății meseriașilor din Blaj; mai departe exprimă condolență pentru membrii răposati; încuviințează procurarea din pietate a unui bust potrivit al mult regretatului Nicolae Cristea, fost întemeietor și prezident onorar al Reuniunii, care să se așeze la intrarea din etaj; decretează revista »Munca« din Sebeșul săsesc drept organ oficial al Reuniunii și-i votează un ajutor de cor. 50; încuviințează scoaterea în tipar a »Anuarului« al 2-lea, în care să se dea, între altele, biografia și portretul patronului nostru, al I. P. S. Sale domnului arhiepiscop și mitropolit I. Meșianu, al membrilor onorari C. Stejar, Pant. Lucuța, D. Cunțan, Simeon Simoneti (Sălăște), cum și al membrilor

onorari proclamați în adunarea generală de față; apoi date statistice despre statul meseriașilor noștri din toate centrele etc. etc. Urmând la ordinea zilei desărcinarea fostului comitet, adunarea generală, având în vedere înmulțirea agendelor, înființează, pe lângă postul de casier, un post de casier-contabil, tot asemenea pe lângă postul de notar și ajutor de bibliotecar. Membrul fondator P. Moga, cu considerare la starea de înflorire, la care Reuniunea s'a înălțat, mulțumită zelului dezvoltat de comitetul ei, propune, iar adunarea generală votează mulțumită și recunoștință fostului comitet.

V. prezidentul G. Poponea, înainte de a se pune la cale alegerea noului comitet, rostește o cuvântare pătrunzătoare și bine simțită, în care raportându-se la avântul îmbucurător, ce l-a luat Reuniunea, și care a pus în uimire pe toți câți s'au interesat de binele și soarta ei, a pus în uimire până și pe străini, cărora nu odată le-a stors admirațiunea — face apel la meseriași, ca însuflețindu-se de starea în care ne găsim, să și strângă rândurile, să se jertfească și mai mult pentru cauzele noastre, ca ast mod să înălțăm tot mai sus bunul nume al așezământului, care poartă numele nostru. Să luăm drept pildă de urmat în această privință pe bărbatul faptelor, pe prezidentul nostru, în care am avut sincer povățuitor, desinteresat muncitor, stăruinței și îndemnilor căruia avem să atribuim cinstea și binele la care ne-am avântat. Drept acela propune, iar adunarea generală votează prezidentului Tordășianu mulțumită și recunoștință sa.

Trecându-se la alegerea comitetului și a funcționarilor, la propunerea membrului I. Stanciu se proclamă aleși: prezident Victor Tordășianu, viceprezident Gheorghe Poponea, conducătorul tehnic al tipografiei arhidiecezane; notari: St. Duca și N. Roșca, cul. tip.; casieri: Florea Cruciță, croitor și Nicolae Stoica (casier contabil), cul. tip.; bibliotecari: Gheorghe Trifan, cul. tip. și Ioan Miga, sodal pantofar; controlor: Ioan Stanciu, măiestru zugrav; arhivar: Gheorghe Joandrea, cul. tip., iar membri în comitet, ordinari: Gheorghe Săsărman, măiestru pantofar; Gheorghe Mocian și Dumitru Axente, cul. tip. și Vasile Ban, măiestru cismar; suplenți: Ioan Roman, măiestru frizer; Laur. Nemeș măiestru pantofar; Victor Maniu, măiestru frizer și Nicolae Chirca, sodal rotar.

Exhaustivă ordinea de zi, prezidentul Tordășianu, mulțumind numeroșilor participanți pentru armonica conlucrare și exprimând recunoștința sa viceprezidentului G. Poponea pentru cuvintele încurajatoare, îl roagă atât pe dsa, cât și pe ceilalți membri, să fie la posturile lor, ca astfel să putem desăvârși opera plăsmuită de vrednicia noștri înaintași și declară adunarea generală încheiată.

Un binevoitor al meseriașilor.

Economie.

Piața grânelor din Aradul nou.

15 Octomvrie 1909

Cu toate că timpul este plăcut se aud plângeri din cauza secetei. O ploaie bună ar fi foarte de dorit.

S'a vândut azi:

grâu 800 mm.	14.20—14.30
orz 100 mm.	6.70—6.80
ovăs 100 mm.	7.10—7.20
secară 100 mm.	7.10—7.20
cucuruz 0) mm.	5.30—5.40

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 kg.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta

Budapesta, 7 Octomvrie 1909.

Prețul cerealelor după 100 kgr. a fost următorul

Griu nou	
De Tisa — — — — —	28 K. 95—30 K. — fil
Din comitatul Albei — — —	28 > 80—29 > 80 >
De Pesta — — — — —	28 > 90—29 > 90 >
Bănățânesc — — — — —	28 < 95—29 > 90 <
De Bacica — — — — —	28 > 60—29 > 80 >
Secară de calitate I. — — —	19 > 75—20 > 05 >
Secară de calitate mijlocie	19 > 55—19 > 65 >
Orzul de nutreț, calitate I.	14 > 75—14 > 95 >
Ovăs de calitate I. — — —	15 > 70—16 > — >
Ovăs de calitate a II. — — —	15 > 40—15 > 60 >
Cucuruz — — — — —	14 > 80—15 > — >

Redactor responsabil Iuliu Giurgiu.

»Tribuna« Institut tipografic, Nichin și cons

A N U N Ţ.

În cancelaria subscrierului află aplicare imediat

Un candidat de avocat,

cu praxă bună,

pe lângă condițiuni favorabile,

Caransebeș, la 18 Octomvrie 1909.

Dr. George Labonțiu,
advocat.

Pruni bosnieci.

„Impărăteasa Balcanului”.

și

„Regina Bosniei”.

Sava T. Kojdić, Brčka (Bosnia).

Recomandă varietățile cele mai nobile și fructifere de

altoi de 2—3 ani,

tari și sănătoși cultivați în Bosnia.

Altoii mei de pruni se găsesc în cele mai frumoase grădini de pruni din Bosnia.

Premiați cu diploma primă a ministerului de agriultură bosniac-herțegovinean precum și la expoziția din 1896 în Budapesta, în 1908 în Viena și la expoziția universală din 1900 în Paris cu medalia de argint.

A N U N Ţ.

În prăvălia subscrierului imediat se primesc

un ucenic

din familie bună română care pe lângă limba română mai poșede și cea maghiară.

Condițiuni favorabile, cari se vor stabili ulterior între mine și părinții băiatului.

Petru Bârsan,
comersant în Bozovici.

Se caută

un soț

la o întreprindere cu viitor bun, cu 3—5000 coroane. Banii sunt asigurați. Respectivul poate conta la un venit sigur de 5—6000 coroane. Ofertele să se trimită post-restante în Kolozsvár (motto) jelige »Agricola«.

Medic român în Karlsbad.

Dr. Enea Nicola

Karlsbad, Haus Feigenbaum

— vis á vis de Müh'braun. —

A N U N Ţ.

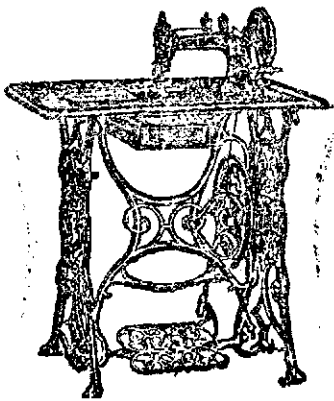
Se află de vânzare

un motor de gaz

cu putere de 2 PH. și cu transmisiune. Motorul e folosit de 2 ani, dar funcționează foarte bine. — Doritorii să se adreseze la administrația ziarului »Tribuna« în Arad.

STAMM EDE (succesor)
RESCH FERENCZ,

atelier de mașini de cusut și biciclete
în TEMESVÁR, strada Merczi 4.

Ace magazin
de mașini de
cusut PFAFF
de toată mări-
mea și cu pre-
țurile moderate.
Mare sortiment
de Goarne.
Prețurile se pot
solvi și în rate.

Gramofoane și Pate-
foane veritabile, precum
și de cele fără diaphazon.
Telefon nr. 45.
— Preț-curent gratuit. —

ÉDER ANTAL:
fabrică de miere și ceară în
POZSONY.

Fabrica în Kisfaludi-utca nr. 10.

Recomandă în
atențiunea ono-
ratei preoțimi și
a epitropiilor pa-
rochiale verita-
— bilele sale —

lumini
de ceară de
stup pe lângă
prețurile cele mai
moderate.

Vând și mate-
rial de ceară
pentru lu-trui-
tul podelelor și
cele mai bune
soiuri de
miero.

Comandele se
efectuiesc prompt
și conștiințios.

Preț curent la dorință, cu provocare la
zarul Tribuna trimitem gratuit și franco.

Firma fondată la 1809.

La comanda mai mari se dă rabat veni t.

BERBERSZKI MIKLOS
pantofar

Nagybecskerek, Józseföherceg-ut 5.

Recomandă pe lângă preț moderat tot fe-
lul de ghețe și pantofi pregătiți din piele
neagră și colorată, precum și din din
catifea și plüss.

Preț-curent se trimite gratis-franco. — Ne-
guțătorii se bucură de favoruri deosebite.

Lucza Jozsef

atelier chimic pentru curățitul hainelor
S eg hedin (Szeged), Laudon u. 9

Primește: curățirea și văpsirea hainelor
bărbătești, femelești, de
copii și preoțești, postav de mobile,
haine de doliu mai departe

curățirea penelor de pat
cu mașina prin ce își redobândesc culoarea
albă și uscățimea originală și vor fi
scutite de praf.

Comandele din [provință să
efectuesc imediat și [prompt.

TOTI SE MIRĂ

de o pumpă de mână contra focului.
E cea mai nouă invenție brevetată

Ca primul ajutor în caz de primejdie e
neprețuită și pentru aceea, că are o construcție
ușoară, condiționează apă puțină și o poate
întrebuința ori și cine. Apoi e ușoară circa
2 1/2 k'grm. Se poate folosi și la udatul
grădinilor. Prețul 20 cor. Spedarea se
face numai cu rambursă. —
Cine trimite însă suma de 21 cor o p
mește franco. Se capătă la tinichigiu

TRAXEL I.

LUGOJ, strada Nedelko nr. 17.

Fabricația cea mai bună de

PIELE

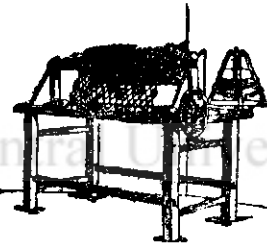
și de tălpi, fabricația proprie de partea
de sus a ghetelor, în asortimentul cel
mai mare, cu toată scumpetea se găsesc
cu prețurile cele mai ieftine
în magazinul de pele al lui

Gyöngy Sándor
BUDAPEST III., Tavasz u. 1

Distins cu diploma
de recunoștință
:: în anul 1904. ::

Catalogul ilu-
strat a prețu-
rilor - gratuit.

Cele mai ex-
celente instru-
mente pentru
săparea de

fântâni arteziene

le pregătește și expediază

VÁRADY LAJOS

fabriacă de instrumente

H.-M.-Vásárhely, VI., Ferencz-utca.

Nu trebuiesc anteprenori; domeniile,
comunele, singuraticii: singuri pot
face săparea cu instrumentele mele.

— Prim lucrător mijlocesc. —

Recomand și mașini pen-
tru împletitul de sîrmă.

Catalog de prețuri trimis gratis și franco.

— Premiat la 6 expoziții. —

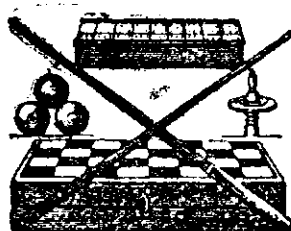

Weisz Géza

fabriacă de daouri pt. biliarde, cheiuri și bile pt. biliarde.
Budapesta VII, strada Akácza Nr. 61.

Pregătește tot felul de cheiuri și bile verit.
de fildeș, ține în depozit cele mai bune che-
iuri, bile veritabile de fildeș, șacuri, do-
mino, bile „Lignum Sanctum“ și păjnuși
de lemn de carpin.

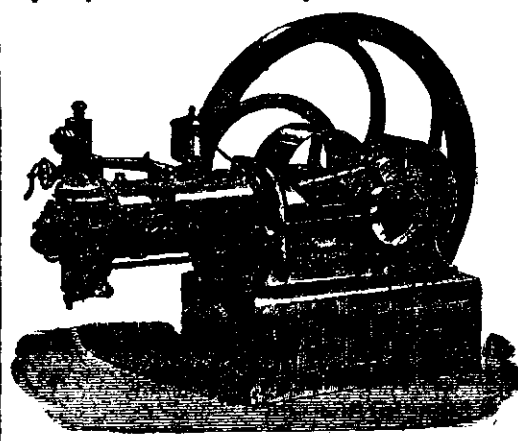
Primește spre repa-
rare cheiuri și bile de
fildeș și ambră cu
prețuri moderate pe
lângă executare solidă
și cu punctualitate.

Prima firmă de motoare sudungară.

SCHMEREK și SZABÓ

Temesvár-Józsefváros, Bonnáz-u. 14.

Recomandă motoare
mânate cu motor brut,
benzină și cu gaz de
prima calitate, precum
și orice articole tehnice
uleiuri, instrumente
și mașini. Primește in-
stalațiile de mări pentru
măcinat. — Atelier de re-
parat propriu —

Catalog de prețuri se tri-
mite gratuit și franco.

RICHTER și ZEPENEU

pietrari

BISERICA-ALBĂ
Szászky-ut 112.

— VÂRȘET —
Ferencz József-tér 23

Recomandăm on. public din Vârșet și jur cele mai moderne

monumente mormântale

de granit negru suedian, sienit, labrador, marmoră albă de Ruschița, trachit pentru cripte și pentru tot felul de zidiri.

Liferăm din piatrăria proprie totfelul de lucrări de brânșă piatrăriei. Depozit de pietrii de kotare.

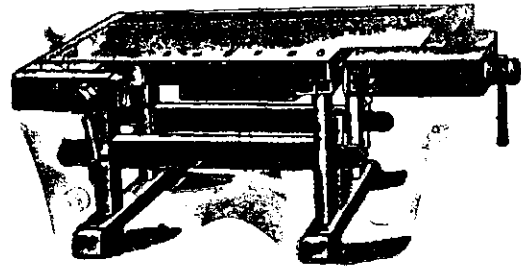
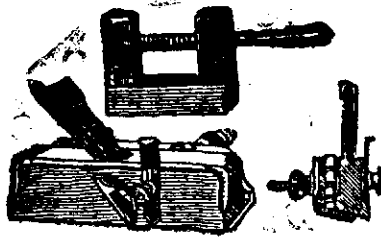

In atențiunea fabricelor de lemnărie!

Recomand

instrumente

din cel mai bun material necesare pentru măsur, sculptor de lemn și dogar, cu prețuri mod. după desemn.

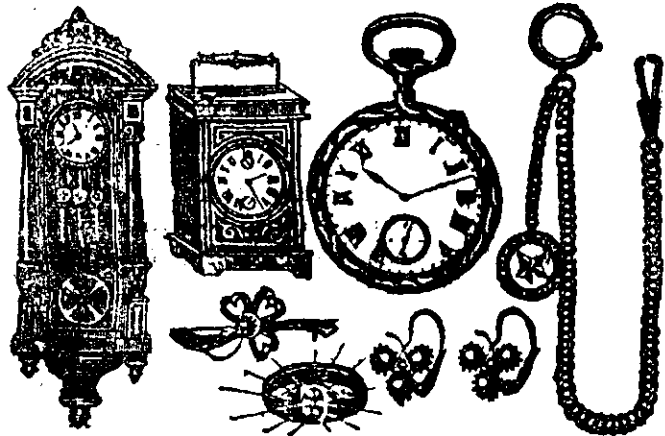

sare pentru măsur, sculptor de lemn și dogar, cu prețuri mod. după desemn.

Nagy Mihály
fabrică de instrumente
Szabadka
Therizia-tér.

IOSIF SCHULLER, optic și orologier

SIGHIȘOARA (Segesvár) Bayergasse 20.

Cea mai ieftină sursă de cumpărare a totfelul de orloage de buzunar și de părete și orloage deșteptătoare, precum și articlii optici.

Prăvălie de obiecte de aur și argint signate oficios.

Inele de logodnă după măsură.

Toate lucrările de brânșă aceasta se execută cu specialitate, garanță și cu prețuri ieftine.

COLOREAZĂ ȘI CUREȚEȘTE VARGA și NAGY

în ORADEA-MARE—NAGYVARAD.

Colorează și curețește tot felul de vestiminte preoțești, bărbătești, de dame, blouse de mătăasă, costume de batist, draperii la ferestre, și mantale de piele. Dantele și panglici de mătăasă după modele dorite.

In caz de doliu, ori-ce vestmânt în mod excepțional se colorează negru.

Depozitul nostru e în Nagyvárad, Szt.-János u. 48. Intreprinderea: Fekete sas palota, pasagè 26.

Telefon 149 și 227. — Telefon 149 și 227.

Frații Lászlóczi din Cluj

aduc la cunoștință că cârnățaria veche de 40 ani, au mărit-o și au provăzut-o cu instalație electrică. Recomandă specialitățile de prima calitate de

cârnaț din Cluj, slănină și articlii de cârnățarie,

precum: slănină fină (Kaiserfleisch), slănină cu aiu, cârnaț, carmanadiă, șuncă, limbă; în sezonul de iarnă

cârtaboș de Cluj și sângerete; specialități de cârtaboș și cârnați, pastete, și rânză de porc umplută, slănină pentru muncitorii în cantitate peste 25 kg.; în fine untură curată de porc topită în vase.

La comande mari și prețuri mari.

Expediare cu poșta sau cu trenul. — Serviciu prompt și grabnic. Cu catalog de prețuri sau cu informațiuni servim bucuros. — Adresa:

FRĂȚII LÁSZLÓCZKY fabrică de cârnățarie - Cluj - Kolozsvár.

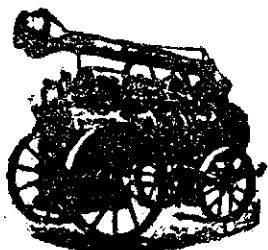
Prima fabrică de mașini agricole și intreprindere de săpat fântâni adânci din Sălmar. SZATMÁR strada Teleky 8.

Șeful firmei **PROBST MÁTYÁS**

Primește: instalări de mori de aburi și motoare cu ulei,

stredelirea de fântâni arteriane, conducturi de apă și pompe de apă de orice sistem, aparate pentru uscatul nutrețului, reparații de automobile și de motoare cu benzină și orice lucrări atingătoare de această brânșă cu prețuri avantajoase.

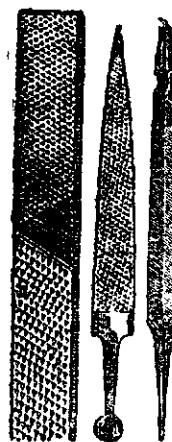
Depozit permanent de mașini cu aburi și de pompe.

HAFFNER JÓZSEF

tăietor de pile

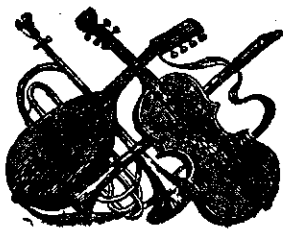
SIBIU (Nagyszeben), Elisabethgasse 42.

Recomandă fierarilor și comercianților atelierul său de tăiat pile bine aranjat, unde se pregătesc pile mici și mari din oțel vărsat de prima calitate etc. primește spre scobire pile mici și mari vechi cu prețuri ieftine.

Babós Béla

fabricant de instrumente muzicale în
Sibiu, (Nagyszében) Piața-mică 24.

Unicul fabricant în Sibiu.
Cel mai ieftin și cel mai bun depozit de cumpărat pentru orice instrumente, precum: violine, țitere, clarinete, harmonice, și totfelul de instrumente de suflat din alamă, etc.

Cele mai bune și mai ieftine corzi de violine. Mare depozit de Gramofoane în diferite mărimi, precum și Scala-Record. Mare asortiment de plăci pentru gramofoane cu prețuri ieftine. Comandele se efectuează prin trimiterea banilor înainte sau prin rambursă. Reparaturile se execută artistic și cât se poate de prompt.

Croitorie românească.

Am onoare a aduce la cunoștința domnilor români, cumcă cu începerea sezonului de toamnă

mi-am asortat boffa cu cele mai fine și elegante stoffe,

și cumpărând pe bani gata, sunt în poziția de a lucra foarte ieftin și anume;

Un rând de haine dela 40—50 coroane.

Un pardesiu din orice stofă 40—50 cor.

Un rând de haine caiser negre 50—60 cor.

Un roc de iarnă 50—60 cor.

Comandele se fac numai pe bani gata.

Drept aceia orice român are datoria și e rugat a comanda la firma românească, totodată va face și economie.

Rugând sprijinul domnilor români sunt

cu deosebită stimă:

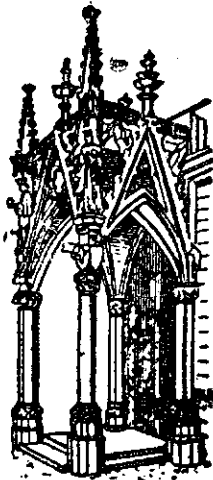
Nicolau Iosif,

Arad, strada Deak Ferencz 31.

JOHANN BARTHEL

sculptor, auritor și fabricant de iconostase și altare

BRĂȘOV — BRASSÓ, Kereszt-utca 1.

Fa e cu prețuri moderate:

**iconostasuri, altare
amvoane, jertfelnicuri**

primește removarea iconostaselor vechi, a altarelor, a jertfelnicelor și a amvoanelor, precum și tot felul de lucruri în branșa asta; cu concursul pictorilor renumiți pentru pictarea icoanelor, precum și tot felul de aurituri.

Nou atelier de fotografiat în Cluj,

Kolozsvár, Mátyás Király-tér 25.

Lângă apotheca lui Hintz.

Am onoare a aduce la plăcuta cunoștință on. public, că mi-am deschis nou atelier de fotografiat în piața Mátyás Király 26 și e aranjat după receririle timpului modern, provăzut cu cele mai noi mașinării, să a la dispoziția on. public. — În atelier se pregătesc fotografii proteibin, lăzii și matt, — chipuri de platin, aquarel, pigment și argint-brom. — Recomand în deosebi speciile mele fotografii de copii, pentru cari la expoziția regnicolă am fost distins cu medalia de aur. — De altcum pregătesc și tablouri, grupe etc. în execuțiile cele mai noi și moderne. Atelierul e deschis și în duminici și sărbători.

Cu deosebită stimă:

Csizhegyi Sándor, fotograf.

să se adreseze,

cine dorește a-și procura varietăți autentice de:

Pomi roditori

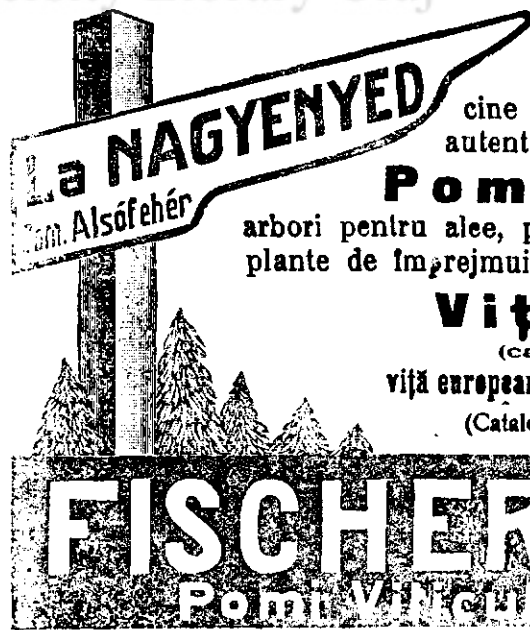
arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, puieți, etc

Vițe altoite

(calitate superioară)

viță europeană și americană cu și fără rădăcini

(Catalog instructiv la cerere gratuit.)

Cal dintâlu atelier de pietri monumentale aranjat cu putere electrică.

GERSTENBREIN TAMÁS és TÁRSA măiestru de monumente și pietri de cimitir

Fabricație proprie din marmoră, granit, labrador etc.

Din pietri de mormânt magazina se află în

Kolozsvár, Ferencz József-ut 25.

Cancelaria și magazinul central:

Kolozsvár, Dézsma-u. 21.

Telefon 662.

Filiale: Nagyvárad, Nagyszében, Déva și Băpatak.

Fondată în 1885.

Fondată în 1885.

Peterka Lajos

fabrică de ciornice de turn, ang. cu contract de capit. Budapesta

Budapesta IV., str. Bástya nr. 22.

— Právália: V., strada Váczl nr. 57. —

Face pe lângă prețuri moderate și garanție de mai mulți ani ciornice de turn, școli, castele și cazarme, primește deasemenea și repararea lor.

Fiind chemat mă duc ori unde în persoană, budget face gratuit și trimite porto-franco ori cui.